

**MEDICINSKI
FAKULTET**

Adresa: Kruševac bb
81000 PODGORICA
CRNA GORA
Tel: +382 20 246 651
Fax: +382 20 243 842
url: www.medf.ucg.ac.me
E-mail: infomedf@ac.me

**MEDICAL
FACULTY**

Address: Kruševac bb
81000 PODGORICA
MONTENEGRO
Phone: +382 20 246 651
Fax: +382 20 243 842
url: www.medf.ucg.ac.me
E-mail: infomedf@ac.me

Broj: 7649-1
Podgorica, 17.06. 2020. godine

**UNIVERZITET CRNE GORE
ODBORU ZA DOKTORSKE STUDIJE**

U prilogi akta dostavljamo Prijedlog odluke Vijeća Medicinskog fakulteta sa sjednice održane 12.05.2020. godine, o imenovanju Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze I kandidata dr med Milene Petrović, na dalje postupanje.

S poštovanjem,

**MEDICINSKI FAKULTET
DEKAN,**

Prof. dr Miodrag Radunović

UNIVERZITET CRNE GORE
MEDICINSKI FAKULTET
Broj:767/9
Podgorica, 12.06.2020. godine

Na osnovu člana 64 Statuta Univerziteta Crne Gore i člana 34 Pravila doktorskih studija, Inicijalnog prijedloga Komisije za doktorske studije broj: 698/1 od 04.06.2020. godine, Vijeće Medicinskog fakulteta u Podgorici, na elektronskoj sjednici održanoj 10-12.06.2020. godine, donijelo je

ODLUKU

Predlažemo Centru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore, da imenuje Komisiju za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata sa nazivom: **“Genetski faktori: Uticaj na terapijski odgovor na antiopsihotike kod pacijenata oboljelih od psihotičnih poremećaja iz spektra shizofrenije »**, kandidata dr med Milene Petrović, u sastavu :

- **Prof. dr Olivera Miljanović**, vanredni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, naučna oblast: genetika;
- **Prof. dr Lidija Injac Stevović**, vanredni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, naučna oblast: psihijatrija;
- **Prof. dr Nataša Duborija Kovačević**, redovni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, naučna oblast: farmakologija

Obrazloženje

Dr med Milena Petrović podnijela je Vijeću Medicinskog fakulteta, Prijavu doktorske teze pod nazivom: **« Genetski faktori: Uticaj na terapijski odgovor na antiopsihotike kod pacijenata oboljelih od psihotičnih poremećaja iz spektra shizofrenije»**.

U skladu sa tačkom 3.5 Vodiča za doktorske studije UCG, Komisija za doktorske studije na sjednici održanoj dana 04.06.2020. godine, nakon razmatranja ispunjavanja formalnih uslova za prijavu teme doktorske teze sa stanovišta neophodnih podataka, a poštujući princip kompetentnosti, inicirala je prema Vijeću Prijedlog broj: 698/1 od 04.06.2020. godine.

Vijeće Medicinskog fakulteta na elektronskoj sjednici održanoj dana 10-12.06.2020. godine, shodno članu 34 Pravila doktorskih studija utvrdilo je prijedlog Odluke za imenovanje Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata.

VIJEĆE MEDICINSKOG FAKULTETA
PREDSJEDAVAJUĆI

Prof. dr Miodrag Radunović, dekan

Dostavljeno:
-Centru za doktorske studije
-Senatu UCG
-dosije
-a/a Vijeća

MEDICINSKI FAKULTET			
Primijeno: 18.05.2020			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
med	698		

UNIVERZITET CRNE GORE
Obrazac PD: Prijavate medoktorske disertacije

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Dr Milena Petrović
Fakultet	Medicinski fakultet Univerzitet Crne Gore
Studijski program	Doktorske studije
Broj indeksa	4/2018
Ime i prezime roditelja	Dragan Petrović
Datum i mjesto rođenja	23.07.1991., Cetinje, Crna Gora
Adresa prebivališta	Bajova 73, Cetinje
Telefon	00382 66 138-545
E-mail	91milena.petrovic@gmail.com
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	<ul style="list-style-type: none">- 2018.- i dalje: Student doktorskih studija Medicinskog fakulteta Univerzitet Crne Gore, studijski program Medicina- 2018.- i dalje: Specijalizant psihijatrije, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu- 2010.-2016: Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija; Dobila zvanje doktor medicine, prosječna ocjena 9,21.- 2006.-2009: Gimanzija Cetinje; Diploma „Luča“, proglašena za daka generacije
Radno iskustvo	<ul style="list-style-type: none">- 2019.- i dalje: Stipendista Ministarstva nauke Crne Gore za doktorska istraživanja- 2018.- 2019: Klinika za psihijatriju, Klinički centar Crne Gore – specijalizant psihijatrije (radni odnos u mirovanju u dužini trajanja stipendije)- 2017.- 2018: Zavod za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore – Doktor u timu za HMP PJ Kolašin
Popis radova	<ul style="list-style-type: none">• Milena Petrovic, Ana Mrdak, Lidija Injac Stevović. THE IMPACT OF CHRONIC PAIN ON ATTEMPTED SUICIDE IN A PATIENT AFTER BLADDER CANCER SURGERY: CASE REPORT. Rad prihvaćen za Kongres Svjetske psihijatrijske asocijacije, Lisabon, avgust 2019.• L. Stevovic, M. Petrovic, A. Purisic. SUICIDE IN MONTENEGRO DURING THE PERIOD OF 2010-2015: EPIDEMIOLOGICAL STUDY. Rad prihvaćen za Kongres Svjetske psihijatrijske asocijacije, Lisabon, avgust 2019.• Tamara Radojičić, Selman Repišti, Lidija Injac Stevović,

	<p>Aleksandra Ražnatović, Zorica Barac-Otašević, Tatjana Perunović-Jovanović, Irena Ljutica, Senad Kalač, Ivan Brajković, Anela Purišić, Milena Petrović, Nikolina Jovanović. Psihometrijska validacija intervjua za kliničku procjenu negativnih simptoma (CAINS) na uzorku osoba sa psihotičnim poremećajima u Crnoj Gori. Rad prihvaćen od strane Časopisa "Psihijatrija" Udruženja psihijata Crne Gore, 2019.godine</p> <ul style="list-style-type: none"> Lidija Injac Stevović, Milena Petrović, Snežana Pantović. Karakteristike porodične istorije suicida i stresnih životnih događaja kod osoba koje su realizovale suicid: zaključci psihološke autopsije u Crnoj Gori. Časopis Udruženja psihijata Crne Gore – 1:5-10, 2018.
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	„Genetski faktori: Uticaj na terapijski odgovor na antipsihotike kod pacijenata oboljelih od psihotičnih poremećaja iz spektra shizofrenije“
Na engleskom jeziku	“Genetic factors: influence on therapeutic response to antipsychotics in patients suffering from psychotic disorders in schizophrenia spectrum disorder“
Obrazloženje teme	
<p>Liječenje shizofrenije predstavlja izazov s obzirom na to da 20-45% pacijenata pokazuje samo djelimičnu redukciju simptoma prilikom uzimanja antipsihotika, dok kod 5-10% ne dolazi do poboljšanja uopšte (1). Farmakogenetska istraživanja kod shizofrenije koja je rezistentna na terapiju pokazala su povezanost određenih „single nucleotide“ polimorfizama (SNP) i njihove međusobne interakcije sa težinom kliničke slike, kao i sa odgovorom na terapiju (2,3,4). Ovakva saznanja omogućavaju predviđanje individualnih odgovora na terapiju, te se to u kliničkoj praksi može iskoristiti kako bi se što prije pristupilo davanju personalizovane terapije, koja će za najkraće vrijeme pacijenta uvesti u remisiju, te spriječiti nastanak neželjenih događaja prouzrokovanih oboljenjem, kao što su patnja pacijenta, auto i heterodestruktivno ponašanje(5).</p> <p>„Dopaminska hipoteza“ se odnosi na izmjenu aktivnosti u dopaminskoj neurotransmisiji koja dovodi do shizofrenih simptoma (6). Smatra se da pacijenti sa terapijskom rezistencijom (1R) imaju izrazite promjene u dopaminergičkoj neuro transmisiji, kao što su niža sinteza dopamina u strijatumu, manja gustina dopaminskih sinapsi u nukleusu kaudatusu i snižen nivo ekspresije dopaminskih transportera u poređenju sa pacijentima koji daju odgovor na antipsihotike (7).</p> <p>Zbog značaja dopamina za nastanak ove grupe oboljenja često su vršena istraživanja polimorfizama koji utiču na njegov metabolizam i dejstvo. Ovom studijom predviđeno je ispitivanje povezanosti polimorfizama gena za Katchol-O-metil transferazu - rs4680 i rs4818 (Catechol-O-methyltransferase – COMT, enzima koji utiče na razgradnju dopamina)(7), polimorfizama gena DRD2 (koji je odgovoran za sintezu D2 receptora) - rs 1799732 i rs1800497 (8,9) i polimorfizama za Apolipoprotein E (APOE) - ε2,ε3 i ε4 (10) sa nastankom terapijske rezistencije kod pacijenata sa dijagnozom iz shizofrenog spektra. Takođe je predviđeno ispitivanje njihove povezanosti sa težinom kliničke slike. Gore navedeni polimorfizmi (alelska stanja) biće određivani metodama molekularne genetike.</p>	

Populacija pacijenata oboljelih od shizofrenije koja živi u Crnoj Gori zasigurno ima specifičnosti u smislu frekvencije alela za ove lokuse, dakle, populaciono specifične genetske faktore rizika, te je s toga značajno da se utvrdi postojeće stanje kod navedene populacije u našoj zemlji. Ovakva saznanja biće u ulozi implementacije i razvoja personalizovanog pristupa terapiji liječenja shizofrenije koja se u našoj zemlji do sada nije radila.

Sprovođenje ovog istraživanja otvara nam mogućnost sveobuhvatnijeg i preciznijeg pristupa liječenju pacijenata koji boluju od psihotičnih poremećaja, kao i započinjanje prakse primjene personalizovane terapije u populaciji oboljelih od psihijatrijskih oboljenja.

Pregled istraživanja

Shizofrenija predstavlja teško i hronično psihijatrijsko oboljenje, za koje se procjenjuje da pogađa oko 1% populacije širom svijeta (5,13). Karakteriše se pojavom “pozitivnih” simptoma koji uključuju halucinacije i deluzije, a takode i “negativnih” simptoma kao što su socijalno povlačenje, nemogućnost obraćanja pažnje na događaje oko sebe, anhedonije (13).

Dosadašnja istraživanja su pokazala da je nastanak ovog oboljenja značajno uslovljen nasleđivanjem (8). Liječenje shizofrenije predstavlja izazov, s obzirom na to da terapijski odgovor značajno varira (1). Brojna farmakogenetska istraživanja su ispitivala grupe antipsihotika, ili pojedinalne lijekove iz ovih grupa (npr. klopazapin, olanzapin, risperidon). Brojne studije su ukazale na značajnu ulogu “dopaminergičkih gena kandidata” na efikasnost antipsihotika (13, 5).

Originalna „dopaminska hipoteza“ se odnosi na to da hiperaktivnost u dopaminskoj neurotransmisiji dovodi do shizofrenih simptoma. Uvođenjem lijekova čiji je mehanizam dejstva blokada dopaminskih receptora (hlorpromazin, haloperidol) došlo je do preokreta u psihijatriji. Pozitivni simptomi shizofrenije uključuju halucinacije i deluzije, koje nastaju usled povišenog oslobađanja dopamina subkortikalno. Takvo stanje prouzrokuje povećavanju aktivnost D2 receptora, i narušavanje biohemijaskog puta u nukleusu akumbensu, što je uzrok pozitivne simptomatologije, tj. kliničke slike. Negativni simptomi shizofrenije uključuju anhedoniju, nedostatak motivacije, siromaštvo u govoru, što nastaje kao posljedica redukovane aktivnosti D1 receptora u prefrontalnom korteksu i smanjene aktivnosti u nukleusu kaudatusu. Izmjena u aktivnosti D3 receptora smatra se da utiče na nastanak negativnih simptoma shizofrenije. Revidirana „dopaminska hipoteza“ ukazuje da do nastanka shizofrenije dolazi zbog hiperaktivne dopaminske transmisije u mezolimbičkom području i hipoaktivne dopaminergičke transmisije u prefrontalnom korteksu (4, 6).

Katehol-O-metil transferaza (COMT) je enzim zadužen za razgradnju kateholamina, uključujući i dopamin. COMT reguliše nivo dopamina primarno u prefrontalnom korteksu, gdje postoji mali broj dopaminskih transportera. Ovaj gen nalazi se na 22q11.2 hromozomu, koji se pominje kao jedan od najsnažniji genetskih faktora za nastanak shizofrenije. Od brojnih polimorfizama COMT gena, pokazalo se da su za dopaminsku aktivnost u prefrontalnom korteksu važni polimorfizmi rs4680 i rs4818 (5).

Single nucleotide polimorfizmi (SNP) gena za Katehol-O-metil transferazu (COMT) su već duže

vrijeme izučavani kao značajan faktor rizika za nastanak shizofrenije. COMT Val158Met (rs4680, A>G) funkcionalni polimorfizam utiče na metabolizam dopamina, tako što Val/Val homozigoti imaju pojačanu aktivnost za 40% u odnosu na Met/Met homozigote u prefrontalnom korteksu, te s toga i niže nivoe dopamina u ovoj regiji(20). Drugi značajan polimorfizam COMT gena je rs4818(C>G supstitucija), za koji se smatra da doprinosi izmjeni funkcije COMT enzima više od rs4680 polimorfizma. Dosadašnji rezultati istraživanja bili su kontroverzni, i zahtijevaju dodatna ispitivanja. Takođe, određeni broj studija je ukazao na razliku u distribuciji polimorfizama među polovima, koja je povezana sa nastankom terapijske rezistencije (14, 7).

Iako je COMT polimorfizam dugo ispitivan kao potencijalan uzrok nastanka oboljenja, i induktor nastanka teže kliničke slike kod shizofrenih pacijenata, ograničen broj studija se bavio uticajem polimorfizama na nastanak oboljenja rezistentnog na terapiju (7).

Studija iz 2016.godine, sprovedena od strane Mercedes Zumarraga i saradnika, obuhvatala je 165 pacijenata, i procjenjivala je povezanost COMT polimorfizama i odgovora na antipsihotike kod pacijenata oboljelih od shizofrenije i bipolarnog poremećaja. Rezultati ovog istraživanja su ukazali da bi haplotipovi mogli biti dobri indikatori kliničkog statusa, ali i terapijskog odgovora (15).

Meta-analiza sprovedena 2016.godine, od strane Huang E. i saradnika ukazala je da je COMT Val158Met polimorfizam povezan sa odgovorom na antipsihotike kod shizofrenije, i da je ovaj efekat izraženiji kod primjene atipičnih antipsihotika (2).

Sagud, sa Univerzitetske bolnice u Kliničkom centru u Zagrebu, je sa saradnicima 2018.godine sprovedla istraživanje koje se bavi ispitivanjem povezanosti COMT rs4680 i rs4818 polimorfizama sa pojavom terapijske rezistencije. Obuhvatalo je 931 pacijenata oboljelih od shizofrenije. Njihovi rezultati su ukazali na polno zavisnu povezanost navedenih polimorfizama sa nastankom terapijske rezistencije, te ukazali na potencijalnu mogućnost predviđanja terapijske rezistencije kod pacijentkinja oboljelih od shizofrenije (7).

Terzić i saradnici, sa Univerzitetske Psihijatrijske klinike u Ljubljani, ispitivali su genetske polimorfizme u dopaminergičkom sistemu i nastanak terapijske rezistencije kod pacijenata oboljelih od shizofrenije. Uzorak je obuhvatao 138 pacijenata, kod kojih je ispitivan polimorfizam DRD2 (rs1801028 i rs1799732) i COMT rs4680, prilikom čega nije pronađena značajna povezanost između polimorfizama i terapijskog odgovora, kao ni kliničke slike u slovenačkoj populaciji (16).

Primjeri ovih istraživanja pokazuju da su potrebni dalji napori i istraživanja na ovu temu, kako bi se došlo do konzistentnih zaključaka.

Postoje brojni dokazi o tome da je gen za dopamin D2 receptor jedan od glavnih kandidata za rizik za nastanak shizofrenije. Gen DRD2 je lociran na hromozomu 11, na poziciji q22-q23. Rs 1799732 SNP je lociran u promotorskoj regiji DRD2, i dokazano je da utiče na gensku ekspresiju in vitro. Rs1800497 SNP smatra se odgovornim za izmjene u vezivanju supstrata za receptor (8). Kroz brojne studije pokazano je da su ovi SNP-ovi značajno povezani sa terapijskim odgovorom

na antipsihotike i nastankom terapijske rezistencije (9).

Eskamila i saradnici su ispitivali povezanost COMT i DRD2 gena sa terapijskim odgovorom, kod Meksičke populacije. Uzorak je obuhvatao 218 pacijenata. Rezultati ovog istraživanja su ukazali na moguću povezanost dobrog terapijskog odgovora kod pacijenata sa Val alelom (COMT/Val158Met). Ovaj tip studije ukazuje na moguću individualnu genetsku procjenu prije početka uvođenja nove terapije antipsihoticima, što bi dugoročno posmatrano smanjilo troškove liječenja a omogućilo bolji terapijski odgovor za kraće vrijeme (17).

Oišo i saradnici su u svom istraživanju pronašli značajnu povezanost između SNP-ova rs4680 (COMT) i rs1800497 (DRD2) sa shizofrenijom. Primijećeno je da je rizik kod kombinacija navedenih alela značajan i smatra se da mogu ukazati na patološke karakteristike u dopaminergičkoj transmisiji. Smatraju da bi identifikacija genetskog rizika mogla doprinijeti razvoju profilaktičkih intervencija. Ukoliko bi se mogao detektovati povećan genetski rizik, bilo bi moguće pristupiti nefarmakološkim tretmanima kao što je kognitivno bihevioralna terapija, koja bi doprinijela prevenciji i liječenju oboljenja, jačajući individualne kapaciteta adaptacije pacijenta na stresore. Takođe, bolje razumijevanje genetske osnove oboljenja iz shizofrenog spektra pruža mogućnost boljeg razumijevanja bolesti ali i novog pristupa subkategorizaciji. Sve navedeno se može primijeniti u kliničkoj praksi i time istu unaprijediti (18).

Apolipoprotein E gen se nalazi na 19q13.2 hromozomu. Gen koji kodira APOE ima 3 polimorfizma: $\epsilon 2, \epsilon 3$ i $\epsilon 4$. Ovi polimorfizmi su odgovorni za prisustvo različitih APOE izoformi, koje se značajno razlikuju po strukturi ali i funkcionalosti u smislu kapaciteta receptorskog vezivanja i lipidnog metabolizma. Studije su pokazale povezanost APOE genotipova sa fenotipovima neuropsihijatskih oboljenja (10).

Studija sprovedena u Saudijskoj Arabiji na uzorku od 380 ispitanika pokazala je da je frekvencija APOE alela $\epsilon 2$ i genotipova $\epsilon 2/\epsilon 3$ i $\epsilon 2/\epsilon 4$ bila značajno veća kod pacijenata oboljelih od shizofrenije u odnosu na kontrolnu grupu, što ukazuje na mogućnost da je $\epsilon 2$ alela i njegov heterozigotni genotip povećavaju vjerovatnoću obolijevanja od shizofrenije. Nasuprot tome frekvencije alela $\epsilon 3$ i $\epsilon 3/\epsilon 3$ genotipova bile su niže kod grupe pacijenata u poređenju sa kontrolnom grupom, sugerišući protektivni efekat APOE $\epsilon 3$ na nastanak shizofrenije. Pronađena je povezanost u javljanju $\epsilon 4$ alela sa simptomima shizofrenije, ukazujući da je $\epsilon 4$ znatno češći kod pacijenata sa pozitivnom simptomatologijom. Nasuprot tome, nije bilo značajne povezanosti sa APOE $\epsilon 4$ i negativne simptomatologije kod shizofrenih pacijenata. Nije pronadena značajna povezanosti između frekvence alela i genotipova između muških i ženskih pacijenata oboljelih od shizofrenije (10).

Istraživanje koje je sprovedla Kecmanović sa saradnicima, koje je obuhvatalo pacijente sa Instituta za psihijatriju, Kliničkog centra Srbije u Beogradu ukazalo je da ne postoji značajna razlika u frekvenciji APOE alela i genotipova između grupe srbijanskih pacijenata oboljelih od shizofrenije u poređenju sa kontrolnom grupom zdravih ljudi. Ipak, pronadena je moguća povezanost između određenih subtipova shizofrenije i APOE $\epsilon 2/\epsilon 3$ genotipova i $\epsilon 4$ alela, što ukazuje na moguću pozitivnu povezanost sa terapijskim odgovorom na tipične neuroleptike (19).

Kao što se može vidjeti iz gore navedenih primjera istraživanja, frekvence javljanja alela u različitim populacijama variraju, što značajno utiče na njihove predispozicije za nastanak oboljenja, varijabilnost kliničke slike ali i na terapijski odgovor na antipsihotike. Od važnosti je prepoznati alele od značaja u našoj populaciji pacijenata koji se liječe od oboljenja iz shizofrenog

spektra, te na osnovu tih rezultata pristupiti davanju personalizovane terapije, ali i predlaganju novih smjernica za dijagnostiku, liječenje i praćenje ovih oboljenja. Uključivanjem terapije prema individualnom genetskom profilu pacijenta doveste do bržeg postizanja remisije, smanjenja broja hospitalizacija, kao i broja bolničkih dana, i konačno smanjenja troškova liječenja pacijenata.

Cilj i hipoteze

Ciljevi ovog istraživanja su:

1. Ispitati farmakogenetiku polimorfizama COMT (rs4680 i rs4818), DRD2(rs1799732 i rs1800497) i APOE (ϵ 2, ϵ 3 i ϵ 4) gena kod pacijenata oboljenih od shizofrenije
2. Utvrditi prevalencu alelskih stanja i njihovih kombinacija unutar ispitivane grupe
3. Utvrditi povezanost prisutnih alelskih stanja i njihovih kombinacija sa težinom kliničke slike
4. Utvrditi da li postoji povezanost navedenih alelskih stanja i njihovih kombinacija i rezistencije na terapiju antipsihoticima
5. Utvrditi povezanost polimorfizama alelskih stanja i njihovih kombinacija i terapijske rezistencije u odnosu na pol ispitanika
6. Utvrditi povezanost polimorfizama alelskih stanja i biohemijskih parametara kod ispitanika

Na osnovu navedenih ciljeva, postavljene su sledeće hipoteze:

- H01: Postoji povezanost polimorfizama COMT (rs4680 i rs4818), DRD2(rs1799732 i rs1800497) i APOE (ϵ 2, ϵ 3 i ϵ 4) gena sa nastankom oboljenja iz shizofrenog spektra
- H02: Postoji povezanost polimorfizama COMT (rs4680 i rs4818), DRD2(rs1799732 i rs1800497) i APOE (ϵ 2, ϵ 3 i ϵ 4) gena sa težinom kliničke slike oboljenja iz shizofrenog spektra
- H03: Postoji povezanost polimorfizama COMT (rs4680 i rs4818), DRD2(rs1799732 i rs1800497) i APOE (ϵ 2, ϵ 3 i ϵ 4) gena i njihovih kombinacija na nastanak terapijske rezistencije prilikom primjene antipsihotika, kod pacijenata sa postavljenom dijagnozom oboljenja iz shizofrenog spektra
- H04: Postoji povezanost polimorfizama COMT (rs4680 i rs4818), DRD2(rs1799732 i rs1800497) i APOE (ϵ 2, ϵ 3 i ϵ 4) gena i njihovih kombinacija sa pojavom terapijske rezistencije u odnosu na pol ispitanika, kod pacijenata sa postavljenom dijagnozom oboljenja iz shizofrenog spektra
- H05: Postoji povezanost između polimorfizama alelskih stanja i biohemijskih parametara kod pacijenata sa postavljenom dijagnozom oboljenja iz shizofrenog spektra

Materijali, metode i plan istraživanja

Prije početka studije biće zatražena saglasnost Etičkog komiteta Kliničkog centra Crne Gore, Specijalne psihijatrije bolnice Dobrota i Opšte bolnice Nikšić, kao i Opšte bolnice u Bijelom Polju. Saglasnost Etičkog komiteta će biti u skladu sa pravilima Helsinške deklaracije. Pacijenti koji ispune kriterijume za uključivanje u istraživanje biće usmeno i pismeno obaviješteni o ciljevima i svrsi studije, njenom trajanju, rizicima, svojim pravima da mogu u bilo kojoj fazi istraživanja odustati od učesća, kao i o tome da će se podaci čuvati i prikupljati na način da niko neće moći

da ih dovede u vezu sa ispitanikom, te će anonimnost biti zagarantovana. Pacijentima će se ponuditi da učestvuju u studiju. Nakon dobrovoljnog pristanka ispitanici će potpisati Pristanak informisanog ispitanika.

U okviru ovog istraživanja tim istraživača će raditi sa pacijentima oboljelim od psihotičnih poremećaja. Prilikom istraživanja predviđeno je vršiti intervju sa pacijentima, korišćenje Clinical Global Impression Severity scale (CGI-S), Global Assessment of Functioning (GAF) skale, Global Assessment of Functioning skalu (GAF), Mini International Neuropsychiatric Interview Studies skalu (M.I.N.I), Brief Psychiatric Rating Scale (BPRS), Intervju za kliničku procjenu negativnih simptoma (CAINS) kao i uzorkovanje venske krvi po principima dobre laboratorijske prakse koji će služiti za genetske i biohemijske analize.

Kriterijumi za uključnje su pacijenti starosti od 18-65 godina, sa dijagnozom psihotičnih poremećaja iz shizofrenog spektra. Kriterijumi isključenja su intelektualni i kognitivni deficit, pacijenti koji koriste terapiju antipsihoticima manje od 12 nedjelja, nekomplijantni pacijenti, pacijenti koji zloupotrebljavaju psihoaktivne supstance u periodu od poslednjih tri mjeseca, pacijenti koji zloupotrebljavaju alkohol, pacijenti sa dekompenzovanim somatskim komorbiditetima, pacijenti sa neurološkim oboljenjem, pacijenti sa autoimunim oboljenjima, pacijenti sa onkološkim oboljenjima, trudnice, kao i pacijenti sa nepotpunom medicinskom psihijatrijskom dokumentacijom.

Na osnovu kriterijuma za terapijsku rezistenciju predloženih od strane Suzukija 2012.godine (11) pacijenti će biti podijeljeni u 2 podgrupe: grupa pacijenata rezistentnih na terapiju antipsihoticima (IR) i grupa pacijenata sa zadovoljavajućim odgovorom na antipsihotike (TO).

Suzukijevi kriterijumi podrazumijevaju izostanak terapijskog odgovora prilikom korišćenja najmanje dva antipsihotika, koji su dati u dozama ekvivalentnim ≥ 600 mg hlorpromazina, u uzastopnom periodu od 6 nedjelja, što će se procjenjivati retrospektivno. Ovaj kriterijum zahtijeva skor ≥ 4 na Clinical Global Impression (CGI)-Severity skali i skor ≤ 49 na Functional Assessment for Comprehensive Treatment of Schizophrenia (FACT-Sz) ili ≤ 50 na Global Assessment of Functioning (GAF) skali (11).

Pratiće se doze i vrste antipsihotika koje pacijenti uzimaju. Antipsihotici koje pacijenti koriste biće procjenjivani prema hlorpromazin ekvivalentnim dozama (12).

Poslije uključnja u studiju pristupiće se kompletnoj psihijatrijskoj evaluaciji uz pomoć prethodno navedenih skala.

Uzorkovanje krvi se radi iz kubitalne vene. Radiće se neposredno prije uzimanja doze lijeka, 12 sati od uzimanja poslednjeg obroka. Nakon uzorkovanja, krv se može odmah poslati u ovlašćenu laboratoriju za željenu molekularnu analizu, a ukoliko je bude potrebno duže čuvanje uzorka serum će se zamrzavati. Serum će se dobiti centrifugiranjem pune krvi na pri brzini od 3000 obrta/min.

Svi sakupljeni uzorci za genetske analize biće obrađeni u laboratoriji Prirodno-matematičkog

fakulteta UCG, smjer Biologija, što će raditi istraživači sa Medicinskog fakulteta u saradnji sa partnerima iz te laboratorije.

DNK molekul će se izolovati iz krvi. Genotipovi će se određivati koristeći molekularne tehnike.

Pristupice se statističkoj obradi i analizi dobijenih podataka i utvrđivanju statističke značajnosti povezanosti pojedinih alelskih stanja i njihovih kombinacija sa utvrđenom kliničkom slikom, odgovorom na terapiju i raspodjeli prema polovima.

Istraživanje će biti sprovedeno kroz sljedeće aktivnosti:

1. Istraživački tim će poslije dobijanja saglasnosti Etičkog komiteta navedenih ustanova, pristupiti detaljnom pregledu medicinske dokumentacije, da bi se prikupio uzorak pacijenata hospitalizovanih pod dijagnozom iz grupe psihotičnih poremećaja iz spektra shizofrenije. Učesnicima studije biće predložen cilj i svrha sprovođenja istraživanja, kao i njihova prava, što će uraditi članovi tima. Potom će se u studiju uključiti pacijenti koji potpišu Pristanak informisanog ispitanika. Predviđen je uzorak od 120 ispitanika.
2. Istraživački tim će uvidom u medicinsku dokumentaciju pacijenata dobiti informacije o početku nastanka bolesti, dužini liječenja, propisanim antipsihoticima, dozama koje su bile propisane, i redukciji i povlačenju simptomatologije (remisiji) ili periodima trajanja simptoma bolesti (recidivima).
3. Nakon toga će istraživački tim, pristupiti potvrđivanju dijagnoze na osnovu MKB10 klasifikacionog sistema i Mini International Neuropsychiatric Interview (M.I.N.I.) skale.
4. Po potvrđivanju dijagnoze istraživački tim će pristupiti procjeni stanja pacijenata uz pomoć skala Clinical Global Impression Severity scale (CGI-S), Global Assessment of Functioning (GAF) scale, Global Assessment of Functioning skalu (GAF), Brief Psychiatric Rating Scale (BPRS), Intervju za kliničku procjenu negativnih simptoma (CAINS).
5. Dobijeni podaci biće unošeni u protokol vođenja (Excel), koji će pružati gore navedene informacije i korelirati ih sa rezultatima skala.
6. Ispitivanu grupu će po završetku procjene istraživački tim podijeliti na pacijente sa terapijskom rezistencijom (IR) i pacijente sa dobrim odgovorom na terapiju (IO) antipsihoticima u odnosu na za to predviđene kriterijume (Suzuki 2012.).
7. Pristupice se uzorkovanju krvi i određivanju genetskog profila molekularnim tehnikama. Primjena molekularnih tehnika biće urađena u laboratoriji za genetska ispitivanja Prirodno-matematičkog fakulteta.
8. Analiza rezultata biće odrađena za to predviđenim statističkim metodama.
9. Predviđena je izrada doktorske disertacije kao i pisanje naučnih radova.
10. Predviđena je promocija i prezentacija rezultata doktorske disertacije koju će doktorand vršiti

uz pomoć mentora, komentora i studenata koji su učestvovali u istraživanju. Biće prezentovan predlog plana o implementaciji dobijenih rezultata u kliničkoj praksi.

Očekivani naučni doprinos

Primjena tehnika molekularne genetike u medicinskoj praksi jedan je od najmodernijih pristupa današnjice. Primjenom ovih tehnika kod pacijenata sa shizofrenijom dovešće do produbljivanja razumijevanja ovog oboljenja, ali i saznanja o specifičnostima prevalencije navedenih polimorfizama kod naše populacije i njihove povezanosti za kliničkom slikom i terapijskom rezistencijom.

Ovo će biti prvo ispitivanje ovog tipa u oblasti psihijatrije u Crnoj Gori. Rezultati koji će proizići iz ove studije će omogućiti da započnemo novu naučnu disciplinu u našoj zemlji, a biće primjenjiva u kliničkoj praksi. Dalja istaživanja iz psihijatrije ali i genetike moći će primijeniti rezultate dobijene ovom studijom, a postojaće mogućnost saradnje sa timom koji će je sprovoditi.

Spisak objavljenih radova kandidata

- **Milena Petrovic**, Ana Mrdak, Lidija Injac Stevović. THE IMPACT OF CHRONIC PAIN ON ATTEMPTED SUICIDE IN A PATIENT AFTER BLADDER CANCER SURGERY: CASE REPORT. Rad prihvaćen za Kongres Svjetske psihijatrijske asocijacije, Lisabon, avgust 2019.
- L. Stevovic, **M. Petrovic**, A. Purisic. SUICIDE IN MONTENEGRO DURING THE PERIOD OF 2010-2015: EPIDEMIOLOGICAL STUDY. Rad prihvaćen za Kongres Svjetske psihijatrijske asocijacije, Lisabon, avgust 2019.
- Tamara Radojičić, Selman Repišti, Lidija Injac Stevović, Aleksandra Ražnatović, Zorica Barac-Otašević, Tatjana Perunović-Jovanović, Irena Ljutica, Senad Kalač, Ivan Brajković, Anela Purišić, **Milena Petrović**, Nikolina Jovanović. Psihometrijska validacija intervju za kliničku procjenu negativnih simptoma (CAINS) na uzorku osoba sa psihotičnim poremećajima u Crnoj Gori. Rad prihvaćen od strane Časopisa "Psihijatrija" Udruženja psihijatara Crne Gore, 2019.godine
- Lidija Injac Stevović, **Milena Petrović**, Snežana Pantović. Karakteristike porodične istorije suicida i stresnih životnih događaja kod osoba koje su realizovale suicid: zaključci psihološke autopsije u Crnoj Gori. Časopis Udruženja psihijatara Crne Gore – 1:5-10, 2018.

Popis literature

1. Pantelis C, Lambert TJ, Managing patients with "treatment – resistant" schizophrenia. Med J Aust. 2003 May 5;178 Suppl:S62-6.
2. Eric Huang, BSc; Clement C. Zai, PhD; Amanda Lisoway, BSc; Malgorzata Maciukiewicz, PhD; Daniel Felsky, BSc; Arun K. Tiwari, PhD; Jeffrey R. Bishop, MSc; PharmD, MSc; Masashi Ikeda, MD, PhD; Patricio Molero, MD, PhD; Felipe Ortuno, MD, PhD; Stefano Porcelli, MD; Jerzy Samochowick, MD, PhD; Pawel Mierzejewski, MD, PhD; Shugui Gao, MD; Benedicto Crespo-Facorro, MD, PhD; José M Pelayo-Terán, MD, PhD; Harpreet Kaur, PhD; Ritushree Kukreti, PhD; Herbert Y. Meltzer, MD; Jeffrey A. Lieberman, MD; Steven G. Potkin, MD; Daniel J. Müller, MD, PhD; James L. Kennedy, MD; Catechol-O-Methyltransferase Val158Met

- Polymorphism and Clinical Response to Antipsychotic Treatment in Schizophrenia and Schizo-Affective Disorder Patients: a Meta-Analysis. *International Journal of Neuropsychopharmacology*, (2016) 19(5): 1–12.
3. Y Shi, M Li, C Song, Q Xu, R Huo, L Shen, Q Xing, D Cui, W Li, J Zhao, I. He and S Qin: Combined study of genetic and epigenetic biomarker risperidone treatment efficacy in Chinese Han schizophrenia patients. *Transl Psychiatry* (2017) 7, e1170; doi:10.1038/tp.2017.143.
 4. MJ Arranz, C Gallego, J Salazar & B Arias (2016) Pharmacogenetic studies of drug response in schizophrenia, *Expert Review of Precision Medicine and Drug Development*, 1:1, 79-91, DOI:10.1080/23808993.2016.1140554.
 5. Perkovic MN, Erjavec GN, Strac DS, Uzun S, Kozumplik O, Pivac N, Theranostic Biomarkers for Schizophrenia. *Int J Mol Sci*. 2017 Mar 30;18(4). pii: E733. doi: 10.3390/ijms18040733.
 6. Ralf Brisch, Arthur Saniotis, Rainer Wolf, Hendrik Biela, Hans-Gert Bernstein, Johann Steiner, Bernhard Bogerts, Katharina Braun, Zbigniew Jankowski, Jaliya Kumaratilake, Maciej Henneberg and Tomasz Gos, The role of dopamine in schizophrenia from a neurobiological and evolutionary perspective: old fashioned, but still in vogue. *Frontiers of Psychiatry*, published: 19 May 2014 doi: 10.3389/fpsy.2014.00047.
 7. Marina Sagud, Lucija Tudor, Suzana Uzun, Matea Nikolac Perkovic, Maja Zivkovic, Marcela Konjevod, Oliver Kozumplik, Bjanka Vuksan Cusa, Dubravka Svob Strac, Iva Rados, Ninoslav Mimica, Alma Mihaljevic Peles, Gordana Nedic Erjavec and Nela Pivac*, Haplotypic and Genotypic Association of Catechol-O-Methyltransferase rs4680 and rs4818 Polymorphisms and Treatment Resistance in Schizophrenia. *Frontiers in Pharmacology*, published: 03 July 2018, doi: 10.3389/fphar.2018.00705.
 8. Hairong He, Huanhuan Wu, Lihong Yang, Fan Gao, Yajuan Fan, Junqin Feng, Xianchang Ma, Associations between dopamine D2 receptor gene polymorphisms and schizophrenia risk: a PRISMA compliant meta-analysis. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 2017, 15:166-151, 13-Dec-2016.
 9. Michelle Cho, Adriana Contreras, Ashley Garza, Samantha Olvera, David Castillo, Gabriel de Erausquin and Chun Xu, The Impact of Drug and Gene Interaction on the Antipsychotic Medication for Schizophrenia. *Bipolar Disord* 2017, 3:1 DOI: 10.4172/2472-1077.1000117.
 10. Saeed Mohammad Al-Asmary, Saeed Kadasah, Misbahul Arfn, Mohammad Tariq, Abdulrahman Al-Asmari. Apolipoprotein E polymorphism is associated with susceptibility to schizophrenia among Saudis. *Arch Med Sci* 2015; 11, 4: 869–876, DOI: 10.5114/aoms.2015.53308.
 11. Suzuki T, Remington G, Mulsant BH, Uchida H, Rajji TK, Graff-Guerrero A, Mimura M, Mamo DC, Defining treatment-resistant schizophrenia and response to antipsychotics: a review and recommendation, *Psychiatry Res*. 2012 May 15;197(1-2):1-6. doi: 10.1016/j.psychres.2012.02.013. Epub 2012 Mar 18.
 12. Stefan Leucht, Myrto Samara, Stephan Heres, John M. Davis, Dose Equivalents for Antipsychotic Drugs: The DDD Method. *Schizophrenia Bulletin*, Volume 42, Issue suppl_1, July 2016, Pages S90–S94, <https://doi.org/10.1093/schbul/sbv167>. 645
 13. Eduard Maron, Chen-Chia Lan, and David Nutt, Genetic Factors Underlying Treatment

Resistance in Psychiatry, Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2019 33, Y.-K. Kim (ed.), Treatment Resistance in Psychiatry, https://doi.org/10.1007/978-981-10-4358-1_3.

14. Aline Hajj , Sahar Obeid , Saria Sahyoun , Chadia Haddad , Jocelyne Azar , Lydia Rabbaa Khabbaz and Souheil Hallit, Clinical and Genetic Factors Associated with Resistance to Treatment in Patients with Schizophrenia: A Case-Control Study Int. J. Mol. Sci. 2019, 20, 4753; doi:10.3390/ijms20194753.

15. Mercedes Zumárraga, Aurora Arrúe, Nieves Basterreche, Isabel Macías, Ana Catalán, Arantza Madrazo, Sonia Bustamante, María I Zamalloa, Leire Erkoreka, Estibaliz Gordo, Ainara Arnaiz, Olga Olivas, Ariane Arroita, Elena Marín & Miguel A González-Torres, COMT haplotypes, catecholamine metabolites in plasma and clinical response in schizophrenic and bipolar patients, 837 part of Research Article Pharmacogenomics 10.2217/pgs-2016-0022 , 2016 Future Medicine Ltd, Pharmacogenomics (2016) 17(8), 837–851 ISSN 1462-2416.

16. Tea Terzić, Matej Kastelic, Vita Dolžan & Blanka Kores Plesničar GENETIC POLYMORPHISMS IN DOPAMINERGIC SYSTEM AND TREATMENT-RESISTANT SCHIZOPHRENIA, Psychiatria Danubina, 2016; Vol. 28, No. 2, pp 127-131 Original paper: Medicinska naklada - Zagreb, Croatia.

17. Raul Escamilla, Beatriz Camarena, Ricardo Saracco-Alvarez, Ana Fresán, Sandra Hernández, Alejandro Aguilar-García, Association study between COMT, DRD2, and DRD3 gene variants and antipsychotic treatment response in Mexican patients with schizophrenia, Neuropsychiatric Disease and Treatment 2018:14.

18. Kengo Oishi¹, Tomihisa Niitsu¹, Nobuhisa Kanahara³, Yasunori Sato², Yoshimio Iwayama⁴, Tomoko Toyota⁴, Tasuku Hashimoto^{1,5}, Tsuyoshi Sasaki¹, Masayuki Takase¹, Takeo Yoshikawa⁴, Masaomi Iyo Genetic risks of schizophrenia identified in a matched case-control study; <http://dx.doi.org/10.1101/702100>.

19. Miljana Kecmanovic, Valerija Dobricic, Rajna Dimitrijevic, Dusan Keckarevic, Dusanka Savic-Pavicevic, Milica Keckarevic-Markovic, Maja Ivkovic, and Stanka Romac, Schizophrenia and Apolipoprotein E Gene Polymorphism in Serbian Population International Journal of Neuroscience, 120, 502–506, 2010, Copyright©2010 Informa Healthcare USA, Inc. ISSN: 0020-7454 print / 1543-5245 online, DOI: 10.3109/00207451003765956.

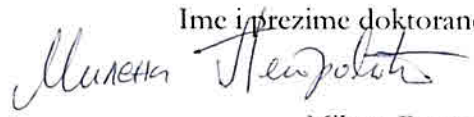
20. Nadia S. Corral-Frías, Diego A. Pizzagalli, Justin Carré, Lindsay J Michalski, Yuliya S. Nikolova, Roy H. Perlis, Jesen Fagerness, Mary R. Lee, Emily Drabant Conley, Thomas M. Lancaster, Stephen Haddad, Aaron Wolf, Jordan W. Smoller, Ahmad R. Hariri, and Ryan Bogdan COMT Val158Met genotype is associated with reward learning: A replication study and meta-analysis Genes Brain Behav. 2016 Jun; 15(5): 503–513. doi: 10.1111/gbb.12296.

SAGLASNOST PREDLOŽENOG/IH MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM

Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.

Prvi mentor	Prof. Dr Lidija Injac Stevović	(Potpis)
Drugi mentor	Doc. Dr Snežana Pantović	(Potpis)

Doktorand	Dr Milena Petrović	(Potpis)
IZJAVA		
<p>Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavila ni na jednom drugom fakultetu.</p> <p>U Podgorici, 16.3.2020.</p> <p style="text-align: right;">Ime i prezime doktoranda Milena Petrović</p>		

Univerzitet Crne Gore
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone_ 00382 20 414 255
fax_ 00382 20 414 230
mail_rektorat@ucg.me
web_www.ucg.ac.me
University of Montenegro

Broj / Ref 03-701
Datum / Date 01.03. 2017.

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15,40/16) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 01.marta 2017.godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Olivera Miljanović bira se u akademsko zvanje **vanredna profesora Univerziteta Crne Gore za oblast Pedijatrija i Opšta medicina na Medicinskom fakultetu**, na period od pet godina.

REKTOR
Prof. Radmila Vojvodić

CV

Biografija – CV

LIČNE INFORMACIJE

Olivera Miljanović

📍 Crnogorskog bataljona 2/13, Podgorica, 81000, Montenegro

☎ +38220412702 📠 +38269990980

✉ oliveram@ucg.ac.me

Pol ženski | Datum rođenja 25/10/1960 | Državljanstvo Crnogorsko

RADNO MJESTO NA KOJE SE
PRIJAVLJUJETE
ZVANJE
ŽELJENO RADNO MJESTO
STUDIJSKI PROGRAM NA KOJI
SE PRIJAVLJUJETE
LIČNI PROFIL

RADNO ISKUSTVO

Jul 2000. – sada

Direktor Centra za medicinsku genetiku i imunologiju u Kliničkom centru Crne Gore
Klinički centar Crne Gore, Podgorica; www.kccg

- Organizacija dijagnostike i tretmana pacijenata sa genomskim i imunološkim poremećajima
- Upravljanje ljudskim resursima u Centru za medicinsku genetiku i imunologiju
- Obezbeđivanje relevantne edukacije i treninga mladih saradnika i studenata

- Septembar 2001 – sada
Predavač u oblasti pedijatrije I medicinske genetike na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore - Aktuelni status: Vanredni profesor
Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore, www.ucg.ac.me
▪ Sprovođenje teorijske i praktične nastave u oblasti pedijatrije i medicinske genetike za studente medicine, stomatologije i zdravstvenje njege na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore
- Decembar 2018 – sada
Rukovodilac Centra za naučno-istraživački rad Medicinskog fakulteta UCG
Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore, www.ucg.ac.me
▪ Razvoj naučno-istraživačkih programa na Medicinskom fakultetu
▪ Evaluacija I monitoring implementacije naučno-istraživačkih projekata
- Avgust 2013 – Jun 2018
Prodekan za nastavu na Medicinskom fakultetu UCG
Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore, www.ucg.ac.me
▪ Odgovorna za organizaciju nastave za student Medicine, Stomatologije, Farmacije, Zdravstvene njege I Primijenjene fizioterapije
▪ Razvoj obrazovnih kurikuluma u reformi I akreditaciji studijskih programa na Medicinskom fakultetu
- Mart 1993 – sada
Specijalista pedijatrije, subspecijalista kliničke genetike – rukovodilac Odjeljenja za kliničku genetiku I genetičko savjetovanje
Klinički centar Crne Gore, Podgorica; www.kccg
▪ Tretman pacijenata sa genomskim poremećajima I rijetkim bolestima
▪ Edukacija I trening mlađih saradnika I studenata
- Maj 2007 – Juli 2011
Direktor Kliničkog centra Crne Gore
Klinički centar Crne Gore, Podgorica; www.kccg
▪ Kompletno rukovođenje jedinom zdravstvenom institucijom tercijarnog nivoa u Crnoj Gori I nastavnom bazom Medicinskog fakulteta UCG
- Oktober 1999 – Januar 2005
Direktor Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore
Klinički centar Crne Gore, Podgorica; www.kccg
▪ Rukovođenje I organizacija kompletne zdravstvene zaštite djece I omladine na jedinstvenom tercijarnom nivou u Crnoj Gori
- Decembar 1988 – Mart 1993
Ljekar na specijalizaciji iz pedijatrije I medicinske genetike
Klinički centar Crne Gore, Podgorica; www.kccg
▪ Specijalizacija iz pedijatrije I medicinske genetike
- Jul 1986 – Decembar 1988
Doktor medicine – ljekar opšte prakse u Domu zdravlja Podgorica
Dom zdravlja Podgorica, Crna Gora
▪ Obezbjedivanje zdravstvene zaštite na primarnom nivou
- Jul 1985 – Jul 1996.
Ljekarski klinički staž
Klinički centar Crne Gore, Podgorica; www.kccg
Dom zdravlja Podgorica, Crna Gora

OBRAZOVANJE I
OSPOSOBLJAVANJE

- 2007 – 2010. Doktorska teza Naslov: "Povezanost polimorfizama gena za citokine sa lokalnim imunskim odgovorom u djece sklone akutnom ototosu media"
- 2004 – 2006 Subspecijalizacija iz kliničke genetike
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu (Srbia)
- 1996 – 1998 Magistar medicinskig nauka (MSc)
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu (Srbia)
- 1988 -1993 Specijalizacija iz pedijatrije
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu (Srbia)
- 1989 – 1991 Postdiplomske studije iz medicinske genetike I metabolizma
Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Hrvatska)
- 1979 - 1985 Diploma doktora medicine (dr. med.)
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu (Srbia)

LIČNE VJEŠTINE I
KOMPETENCIJE

Maternji jezik Crnogorski

Ostali jezici

RAZUMJEVANJE

GOVOR

PISANJE

	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
Engleski	C1	C2	C1	C1	C2
		Zamijenite nazivom izdate potvrde i nivo ako je primjenjivo.			
Italijanski	A2	A1	A1	A1	A1
		Zamijenite nazivom izdate potvrde i nivo ako je primjenjivo.			

Nivoi: A1/A2: Elementarna upotreba jezika - B1/B2: Samostalna upotreba jezika - C1/C2: Kompetentna upotreba jezika
Zajednički evropski referentni okvir za jezike

Komunikacione vještine Odlične verbalne I pisane komunikacijske vještine razvijene razvijane tokom dugog perioda kliničke prakse I rada nu oblasti kliničke genetike, genetičkog savjetovanja I pedijatrije.

Napredne vještine I iskustva u pripremi prezentacija I predavanja za šitoki auditorijum, stečena kroz dugogodišnja predavanja I trening dodiplomskih I postdiplomskih studenata na Medicinskom fakultetu.

Organizacione / rukovodeće vještine

Odlicne organizacione I liderske vještine sa umijećem postavljanja prioriteta stečene tokom dugogodišnjeg rukovođenja zdraavstvenim ustanovama tercijarnog i univerzitetskog nivoa: Klinički centar Crne Gore (oko 3000 zaposlenih); Institut za bolesti djece KC CG (oko 250 zaposlenih) prodekan za nastavu na Medicinskom fakultetu (5 studijskih programa), rukovodilac Centra za naučno-istraživački rad, rukovodilac Centra za medicinsku genetiku I imunologiju KC CG. Trenutno odgovorna za nekoliko zdravstvenih i istraživačko-edukativnih timova, svaki sa oko 20 osoba.

Poslovne vještine Kompetentna u kompjuterskim programima: Microsoft Office, Outlook, Internet Explorer

Digitalne vještine

SAMOPROCJENA				
Obrada informacija	Komunikacija	Stvaranje sadržaja	Sigurnost	Rješavanje problema
Samostalna upotreba	Samostalna upotreba	Samostalna upotreba	Samostalna upotreba	Samostalna upotreba

Nivoi: Elementarna upotreba - Samostalna upotreba - Kompetentna upotreba
Digitalne vještine - Tabela za samoprocjenu

Zamijenite nazivom potvrde o informatičkoj kompetenciji.

Ostale vještine

Vozačka dozvola B

DODATNE INFORMACIJE

Izdanja
Prezentacije
Projekti
Konferencije
Seminari
Priznanja i nagrade
Članstva
Preporuke
Citati
Časovi
Certifikati

Publikacije/reference:

1. **Olivera Miljanović**, Bojana Cikota-Aleksić, Dragan Likić, Danilo Vojvodić, Ognjen Jovićević & Zvonko Magić (2016). Association of cytokine gene polymorphisms and risk factors with otitis media proneness in children. *Eur J Pediatr*; 175 (6): 809-815, ISSN 0340-6199.
2. Teofilova S, Magic Z, Ostojić T, Bulatović M, **Miljanovic O** (2019). **Association of FII Prothrombin, FV Leiden and MTHFR gene polymorphisms in the Montenegrin patients with venous thromboembolism**. *Vojnosanitetski pregled* 2019; Online First September, 2019. DOI: <https://doi.org/10.2298/VSP190402086T> (electronic version).
3. **Miljanović O**, Magić Z, Teofilov S, Bulatović M, Likić D, Vojvodić D, Dakić T. Association of thrombophilia with adverse pregnancy outcomes. *Giorn It Ost Gin* 2013, 35(1): 279-81. ISSN 0391-9013
4. Eline M.C. Hamilton, MD, Pinar Tekturk, MD, Fia Cialdella, BSc, Diane F. van Rappard, MD, Nicole I. Wolf, MD, PhD, Cengiz Yalcinkaya, MD, "Umran Çetinçelik, MD, Ahmad Rajaei, MD, Ariana Kariminejad, MD, Justyna Paprocka, MD, PhD, Zuhail Yapici, MD, Vlatka Mejaški Bošnjak, MD, PhD, and Marjo S. van der Knaap, MD, PhD On behalf of the MLC Research Group. Collaborators: MLC Research Group: Hugo H. Abarca Barriga, MD, Samer Abdelrazeq, MD, [...], **Olivera Miljanovic**, MD, PhD, [...], and Uluc Yiş, MD. Megalencephalic leukoencephalopathy with subcortical cysts. Characterization of disease variants. *Neurology*® 2018; 90 (16):e1395-e1403. doi:10.1212/WNL.0000000000005334.
5. Mojca Zerjav Tansek, Urh Groselj, Natalija Angelkova, Dana Anton, Ivo Baric, Maja Djordjevic, Lindita Grimci, Maria Ivanova, Adil Kadam, Vjosa Kotori, Hajrija Maksic, Oana Marginean, Otilia Margineanu, **Olivera Miljanovic**, Florentina Moldovanu, Mariana Muresan, Michaela Nanu, Mira Samardzic, Vladimir Sarnavka, Aleksei Savov, Maja Stojiljkovic, Biljana Suzic, Radka Tincheva, Husref Tahirovic, Alma Toromanovic, Natalia Usurelu and Tadej Battelin (2015). Phenylketonuria screening and management in southeastern Europe—survey results from 11 countries. *Orphanet Journal of Rare Diseases*; 10:68: 2-7, DOI 10.1186/s13023-015-0283-0 ISSN: 1750-1172 (electronic version).
6. Urh Groselj, Mojca Zerjav Tansek, Andraz Smon^a, Natalija Angelkova, Dana Anton, Ivo Baric, Maja Djordjevic, Lindita Grimci, Maria Ivanova, Adil Kadam, Vjosa Mulliqi Kotori, Hajrija Maksic, Oana Marginean, Otilia Margineanu, **Olivera Miljanovic**, Florentina Moldovanu, Mariana Muresan, Simona Murko, Michaela Nanu, Barbka Repic Lampret, Mira Samardzic, Vladimir Sarnavka, Aleksei Savov, Maja Stojiljkovic, Biljana Suzic, Radka Tincheva, Husref Tahirovic, Alma Toromanovic, Natalia Usurelu (2014). Newborn screening in southeastern Europe. *Mol Genet Metabol*; 113 (1–2): 42–45. ISSN: 1096-7192.
7. Perić A, Vojvodić D, Peric A, Radulović V, **Miljanovic O**. Correlation between cytokine levels in nasal fluid and scored clinical parameters in patient with nasal polyposis. *Indian J Otolaryngol Head Neck Surg*, Aug. 2013; 65 (Suppl) 295-300; DOI 10.1007/s12070-011-0447-8.
8. Peric A, Vojvodic D, Radulović V, Vukomanović-Đurđević B, **Miljanović O**. Correlation between cytokine levels in nasal fluid and eosinophil counts in nasal polyp tissue in asthmatic and nonasthmatic patients. *Alergol Immunopathol (Madr)*, May 2011; 39(3): 133-9 (IF 1,74, K 3.2)
9. Perić A, Vojvodić D, Baletić N, Peric A and **O Miljanovic**. Influence of allergy on the immunomodulatory and clinical effects of long-term low-dose macrolide treatment of nasal polyposis. *Biomed Pap Med Fac Univ Palacky Olomouc Czech Repub*, Dec 2010; 154(4):327-33.
10. Peric A, Vojvodic D, Radulović V, Vukomanović-Đurđević B and **Miljanović O**. Proinflammatory cytokine levels in nasal fluid as indicators of severity of nasal polyposis. *Acta Clin Croat*, Dec 2010; 49(4):395-403.
11. Vojvodić D, **Miljanović O**, Đurđević D, Francuski J, Gatarić S, Stanojević I, Obradović D, Šubatović M, Filipović N. Effects of different anaesthetics agents on GM-CSF, MCP1, IL1 alpha and TNF alpha levels in rat sepsis model. *Acta Veterinaria*, 2013; 49 (2'3) 125-136, ISSN 0567 – 8315, UDK 577 + 619 (05).
12. Peric A, Vojvodic D, Baletić N, Perić A and **Miljanovic O**. Immunomodulatory and clinical effects of long-term low-dose macrolide treatment of chronic rhinosinusitis with nasal polyposis. *Journal of Medical Biochemistry* 2011; 30(1): 45-50.
13. **Miljanović O**, Magić Z, Teofilov S, Bulatović M, Likić D, Vojvodić D, Dakić T (2013). **Association of thrombophilia with adverse pregnancy outcomes**. *Giorn It Ost Gin* 2013, 35(1): 279-81. ISSN 0391-9013
14. **Miljanovic O**, Dakić T, Teofilova S, Vojvodić D, Magic Z, and Likić D (2013). **The FII 2021G→A, FV Laiden and MTHFR 677C→T polymorphisms and the risk of pregnancy loss, fetal malformations and chromosomal abnormalities**. *MD-Medical Data* 2013; 5(3): 223-229
15. **Olivera Miljanović**. (2019). **Odiseja medicine i društva u rijetkim bolestima**. Medicinski

Citiranost: ResearchGate citation index: 102, Google scholar citation index: 136

Projekti:

- Rukovodilac nacionalnog naučno-istraživačkog projekta: «*Congenital anomalies in Montenegro: molecular mechanisms of genomic disturbances and epidemiologic characteristics*», odobrenog i finansiranog od Ministarstva (2012 – 2016).
- Istraživač saradnik u kolaborativnom razvojnom HERIC projektu "HLA tipizacija i HLA laboratorija u Crnoj Gori", pod pokroviteljstvom Ministarstva nauke Vlade Crne Gore (2015 – 2017).
- Glavni istraživač u projektima Medicinskog instituta Univerziteta Crne Gore:
- "Genetička istraživanja stanovništva Crne Gore", rukovodilac Prim. dr sci. Milica Kaluderović, 1988 – 1991.

PRILOZI

- "Klinička i citogenetička istraživanja osoba i porodica opterećenih nasleđem", rukovodilac dr sci. Vojislav Novosel, 1993 – 1996.
- Glavni istraživač u projektu Saveznog ministarstva za razvoj, nauku i životnu sredinu – Beograd: "Genetički i drugi faktori rizika u pojavi slijepila i slabovidosti u populaciji Crne Gore", rukovodilac Prim. Dr sci. Miodrag Jovović, 1996 – 1999.

Prezentacije/konferencije

- Prezentacija preko 100 uvodnih predavanja, autorskih i koautorskih istraživačkih i stručnih rezultata na mnogobrojnim stručnim i naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu.
- Autor i koautor u preko 40 naučnih i stručnih radova i poglavlja u okviru 6 publikacija, od kojih je jedna međunarodna monografija u izdanju Savjeta Evrope i Srpske akademije nauka i umetnosti (bibliografija dostupna na zahtjev).

Članstva u

- Član Odbora za medicinska istraživanja Crnogorske akademije nauka i umjetnosti od 1998.
- Član Komiteta za bioetiku Savjeta Evrope od 2013.
- Član Komiteta Savjeta Evrope za sprečavanje trafikinga organima, tkivima i ćelijama od 2011.
- Član Međunarodnog foruma predavača UNESCO katedre za bioetiku od
- Predsjednica Etičkog komiteta Medicinskog fakulteta UCG od 2017. godine
- Predsjednica Savjeta za naučnoistraživački rad Medicinskog fakulteta UCG od 2018. godine
- Član Medicinskog odbora Kliničkog centra Crne Gore od 2007.
- Član Savjeta Udruženja preventivne pedijatrije Crne Gore od 2016
- Predsjednica Uredivačkog odbora časopisa Društva ljekara Crne Gore: "Medicinski zapisi", izdavač Medicinski institut Univerziteta Crne Gore od 2017. godine
- Član uređivačkog odbora časopisa Medical Data od 2012.

Unosite dokumenta priložena Vašem CV-u. Primjeri:

- prepiske svjedočanstva / diploma / kvalifikacija
- potvrde o zaposlenju ili radnom mjestu
- izdanja ili istraživanja

Univerzitet Crne Gore
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone_ 00382 20 414 255
fax_ 00382 20 414 230
mail_rektorat@ueg.ac.me
web_www.ueg.ac.me
University of Montenegro

Broj / Ref 03 - 984

Datum / Date 21 03. 20 19

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17 55/18 i 3/19) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 21.03. 2019.godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr LIDIJA INJAC STEVOVIĆ bira se u akademsko zvanje vanredni profesor Univerziteta Crne Gore za oblast Psihijatrija iz Internističke grupe kliničkih medicinskih predmeta (Psihijatrija, studijski program Medicina i Osnovi nauke o ponašanju, studijski program Stomatologija) na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na period od pet godina.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof.dr Danilo Nikolić, rektor

Dr LIDIJA INJAC STEVOVIĆ

BIOGRAFIJA

Rodjena sam 24.06.1961. godine u Mojkovcu, Crna Gora, gdje sam završila osnovnu i srednju školu. Medicinski fakultet Univerziteta u Prištini upisala sam 1982/3.godine i diplomirala 1989. godine. Specijalizaciju iz psihijatrije započela sam 1993.godine u Kliničkom Centru Crne Gore, Odjeljenje Neuropsihijatrije. Nakon toga specijalizaciju nastavljam u Institutu za psihijatriju Kliničkog Centra Srbije u Beogradu u periodu od 1994-1997. godine. Specijalistički ispit sam položila na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1997.godine.

Magistarski rad na temu »Samoubistvo, istraživanje motiva, uzroka i posledica« odbranila sam na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, 2006. godine,

Doktorsku disertaciju, pod nazivom »Faktori suicidnog rizika:polne razlike«, odbranila sam na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici, 2011.godine, kao prvi doktor nauka.

Tokom 2017.g. odobren mi je projekat za istraživanja i inovacije iz grupe projekata Horizont 2020 pod nazivom "Implementacija efikasne i ekonomski isplative intervencije za pacijente sa psihotičnim poremećajima u zemljama sa niskim i srednjim socioekonomskim statusom u Jugoistočnoj Evropi" od strane Evropske Komisije i čiji sam rukovodilac u Crnoj Gori.

Tokom svog specijalističkog staža boravila sam na Psihijatrijskoj klinici i odsjeku za Kognitivnu psihoterapiju - Warneford Hospital-Department of Psychology, Oxford, Engleska, 1996.godine.

Bila sam na edukaciji na Berlin Summer School Course on "Psychiatry, a Science", Berlin-Branderburg

Academy of Sciences and Humanities in Berlin, 2000.godine. Boravila sam na Psihijatrijskoj Klinici

"Benjamin Franklin", Berlin. Učestvovala sam na European forum, Symposium "Modern Strategies in

the Treatment of Psychiatric Disorders", Berlin, Germany, 2000.godine. Završila sam edukaciju iz

Primary prevention of addictive diseases, (ECPD), Belgrade, 2004.godine. Učestvovala sam na

Maudsley Forum(The fifth core Maudsley Forum), Institut of Psychiatry at the Maudsley, Kings

College, London, 2005.godine. Završila sam Training GCP (Good Clinical Practis), u

Podgorici,2009.godine. Učestvovala sam na International Invitational Conference Amsterdam,

Organized by Netherlands Psychiatric Association, EACCME, 2011.godine. U dva mandata u periodu

2009-2011 i 2012-2015 godine bila sam Predsjednik Udruženja psihijatara Crne Gore i u tom mandatu

organizujem Prvi Nacionalni Kongres Udruženja psihijatara Crne Gore sa Medjunarodnim učešćem,

pod pokroviteljstvom Svjetskog Udruženja Psihijatara u oktobru 2012. godine u Budvi. Takom ova dva

mandata organizovala sam brojne stručne skupove i edukativne simpozijume sa domaćim i inostranim

predavačima. Tokom 2015. godine izdat je udžbenik Bolesti zavisnosti-Razvoj aktivnosti na prevenciji,

lečenju, edukaciji i istraživanju u zemljama Balkana, urednika Prof.dr Ivan Dimitrijević, u kojem sam

autor poglavlja pod nazivom "Aktivnosti u oblasti zavisnosti u Crnoj Gori od 2000.g. i Dualne

dijagnoze". Ovaj udžbenik je Odlukom vijeća za specijalističku nastavu Medicinskog fakulteta

Univerziteta u Beogradu br. 0-4/39-66/40/17 od 22.9.2014. godine prihvaćen kao udžbenik za

poslijediplomsko usavršavanje ljekara. Bila sam član radne grupe za izradu Nacionalnih smjernica

dobre kliničke prakse pod nazivom "Shizofrenija", Ministarstvo zdravlja Crne Gore 2012. godine.

Recenzent sam Nacionalnih smjernica dobre kliničke prakse Ministarstva zdravlja Crne Gore „Kliničke

smjernice za dijagnozu i liječenje depresije u Crnoj Gori“, koje su izdate 2018.godine. Član sam Radne

grupe za izradu Plana prevencije suicida u Crnoj Gori, Rješenje Ministra zdravlja br.011.301/2017 od

3.7.2017.g. Član sam Nacionalne komisije za Mentalno zdravlje. Član sam uređivačkog kolegijuma

časopisa „Psihijatrija“ UPGG. Član sam Udruženja Psihijatar Crne Gore i Sekcije za Suicidologiju Evropskog Udruženja Psihijatar. Govorim engleski jezik. Majka sam jednog djeteta.

PODACI O RADNIM MJESTIMA

Nakon završetka Medicinskog fakulteta, 1989.godine, započela sam ljezerski staž u Kliničkom Centru Crne Gore u Podgorici i Domu zdravlja u Podgorici. Zaposlila sam se 1990. godine u Domu zdravlja u Podgorici, Odsjek za Medicinu rada, a nakon toga prelazim u Odsjek Opšte medicine u Domu zdravlja u Podgorici. Od 1991.godine radila sam u Zdravstvenom Centru Ministarstva Unutrašnjih Poslova Crne Gore, a 1992.godine sam imenovana za Načelnika Zdravstvenog Centra Ministarstva Unutrašnjih Poslova Crne Gore. Po dobijanju specijalizacije iz psihijatrije 1993.godine specijalistički staž sam obavljala na Odjeljenju Neuropsihijatrije Kliničkog Centra Crne Gore. Tokom specijalističkog staža 1994.godine radila sam kao ljekar u novootvorenom Urgentnom centru Kliničkog Centra Crne Gore u Podgorici. Specijalistički staž sam nastavila da obavljalam na Klinici za psihijatriju Kliničkog Centra Srbije u Beogradu u periodu od 1994-1997. godine. Specijalistički ispit iz psihijatrije sam položila na Institutu za psihijatriju KCS i Medicinskom fakultetu u Beogradu i stekla zvanje Specijalista psihijatrije. Poslije povratka sa specijalizacije, 1997.godine radila sam kao specijalista psihijatar u Medicinskom Centru Ministarstva Unutrašnjih poslova. Tokom radnog angažmana u Ministarstvu Unutrašnjih Poslova, bila sam predavač na edukativnim kursevima i simpozijumima za pripadnike Ministarstva Unutrašnjih Poslova. Od marta 2012.godine do danas, radim na Klinici za psihijatriju KCCG u Podgorici i na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici, sam počela da radim oktobra 2005. godine, kada sam izabrana za stručnog saradnika na predmetu Psihijatrija. U julu 2006. godine, izabrana sam za saradnika u nastavi, a u zvanje Docent izabrana sam 1.10.2012.g.

Od 2012. godine obavljam funkciju odgovornog nosioca predmeta „Psihijatrija“ i „Osnovi nauke o ponašanju“ na Medicinskom i Stomatološkom fakultetu. Od 2011. godine predavač sam na Visokoj Medicinskoj školi u Beranama na predmetima „Psihijatrija sa njegovom bolesnika“, „Medicinska psihologija“ i „Mentalna higijena“. Od 2012. do 2017. godine bila sam predavač na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na Odsjeku za Psihologiju i Odsjeku za Pedagogiju na predmetu „Psihopatologija djece i mladih“. Tokom školske 2016/2017. godine, bila sam predavač na Fakultetu političkih nauka, smjer socijalni rad, na predmetu „Socijalna psihijatrija“. Redovni sam predavač na Specijalističkom studiju iz oblasti porodične medicine na Medicinskom fakultetu u Podgorici.

Od 2014. godine obavljam funkciju glavnog mentora-koordinatora za specijalizaciju iz psihijatrije, kao i mentora za specijalizaciju iz psihijatrije i srodnih disciplina.

BIBLIOGRAFIJA

Dio naučne monografije izdate kod nas (i u okruženju) čiji su izdavači nacionalne akademije nauka i državni Univerziteti

Udžbenik Bolesti zavisnosti-Razvoj aktivnosti na prevenciji, lečenju, edukaciji I istraživanju u zemljama Balkana Urednik Prof. dr Ivan Dimitrijević, poglavlje pod nazivom “Aktivnosti u oblasti zavisnosti u Crnoj Gori od 2000.g. I Dualne dijagnoze”. ISBN 978-86-7117-468-8, Univerzitet u Beogradu, Medicinski Fakultet, Beograd, 2015.

Udžbenik Psihijatrija, poglavlje Psihički poremećaji razvojnog doba, autora Prof.dr Mirka Pekovića, Univerzitet Crne Gore, Biblioteka Medicinska nauka, 2010.

Udžbenik Psihijatrija, poglavlje "Mentalna retardacija", autora Prof.dr Mirka Pekovića, Univerzitet Crne Gore, Biblioteka Medicinska nauka, 2010.

Poglavlje Psihologija i Psihopatologija kriminaliteta, u knjizi "Rukovodjenje i organizacija rada na poslovima suzbijanja kriminaliteta i metodika rasvjetljavanja pojedinih krivičnih djela-namijenjena za pripadnike Ministarstva Unutrašnjih Poslova.

Psihologija sa Kriminalističkom psihopatologijom-knjiga za pripadnike Ministarstva Unutrašnjih Poslova.

Radovi objavljeni u časopisima koji se nalaze u međunarodnim bazama podataka:

1. **Lidija Injac Stevovic**, Sanja Vodopic. Attempted suicide in Podgorica, Montenegro: higher rates in females and unemployed males, *Annals of General Psychiatry*, ISSN: 1744-859X, Vol. 16, No. 27; Published online: 4. Jul 2017, DOI 10.1186/s12991-017-0151-5.
2. Konstantinos N. Fountoulakis, Isaia Chatzikosta, Konstantinos Pasiadis, Prodromos Zanis, Wolfram Kawohl, Ad J. F. M. Kerkhof, Alvydas Navickas, Cyril Höschl, Dusica Lecic Tosevski, Eliot Sorel, Elmars Rancans, Eva Palova, Georg Juckel, Goran Isacson, Helena Korosec Jagodic, Ileana Botezat Antonescu, Janusz Rybakowski, Jean Michel Azorin, John Cookson, John Waddington, Peter Pregelj, Koen Demyttenaere, Luchezar G. Hranov, **Lidija Injac Stevovic**, Lucas Pezawas, Marc Adida, Maria Luisa Figuera, Miro Jakovljević, Monica Vichi, Giulio Perugi, Ole A. Andreassen, Olivera Vukovic, Paraskevi Mavrogiorgou, Peeter Varnik, Peter Dome, Petr Winkler, Raimo K. R. Salokangas, Tiina From, Vita Danileviciute, Xenia Gonda, Zoltan Rihmer, Jonas Forsman, Anne Grady, Thomas Hyphantis, Ingrid Dieset, Susan Soendergaard, Maurizio Pompili and Per Bech. Relationship of suicide rates with climate and economic variables in Europe during 2000–2012, *Annals of General Psychiatry*, ISSN: 1744-859X, Vol.15, No.19, Published online: August 2016, DOI 10.1186/s12991-016-0106-2.
3. Konstantinos N. Fountoulakis, Wolfram Kawohl, Pavlos N. Theodorakis, Ad J. F. M. Kerkhof, Alvydas Navickas, Cyril Höschl, Dusica Lecic-Tosevski, Eliot Sorel, Elmars Rancans, Eva Palova, Georg Juckel, Goran Isacson, Helena Korosec Jagodic, Ileana Botezat-Antonescu, Ingeborg Warnke, Janusz Rybakowski, Jean Michel Azorin, John Cookson, John Waddington, Peter Pregelj, Koen Demyttenaere, Luchezar G. Hranov, **Lidija Injac Stevovic**, Lucas Pezawas, Marc Adida, Maria Luisa Figuera, Maurizio Pompili, Miro Jakovljevic, Monica Vichi, Giulio Perugi, Ole Andrasen, Olivera Vukovic, Paraskevi Mavrogiorgou, Peeter Varnik, Per Bech, Peter Dome, Petr Winkler, Raimo K. R. Salokangas, Tiina From, Vita Danileviciute, Xenia Gonda, Zoltan Rihmer, Jonas Forsman Benhalima, Anne Grady, Anne Katrine, Kloster Leadholm, Susan Soendergaard, Carlos Nordt and Juan Lopez-Ibor, Relationship of suicide rates to economic variables in Europe:2000-2011, *The British Journal of Psychiatry*, ISSN: 2056-4694 (Print), 2056-4708 (Online)./ Volume 205, No. 6; Print publication: December 2014, Published online: 02 January 2018, pp. 486-496, <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.114.147454>.
4. Slavica Vujisić, Sanja Vodopić, Ljiljana Radulović, **Lidija Injac-Stevović**, Psychiatric comorbidities among patients with epilepsy in Montenegro, *Acta Clinica Croatica* ISSN 0353-9466 (Tisak), ISSN 1333-9451 (Online). Volume. 53, No. 4; str. 411-416, 2014.

5. Vukovic O, Britvic D, Zebic M, Maric N, Cvetic T, **Injac L**. Comorbidity of eating disorder and alcohol dependency. *Vojnosanit Pregl* 2007; 64(3):223-6.

6. **Injac Stevovic L**, Jasovic Gasic M, Vukovic O, Pekovic M, Terzic N. Gender differences in relation to suicides committed in the capital of Montenegro (Podgorica) in the period 2000-2006, *Psychiatria Danubina*, 2011; Vol. 23, No.1, pp 45-52.

7. Vikram Patel., Mario Maj., Alan J. Flisher., Mary J. De Silva., Mirja Koschorke., Martin Prince., and WPA Zonal and Member Society Representatives¹London School of Hygiene and Tropical Medicine, London, UK, ²Department of Psychiatry, University of Naples SUN, Naples, Italy, ³Department of Psychiatry and Mental Health, University of Cape Town, Rondebosch 7700, Cape Town, South Africa, ⁴Institute of Psychiatry, King's College London, UK, ⁵The WPA Zonal and Member Society Representatives are listed in the Appendix *WPA Zonal and Member Society Representatives: **Lidija Injac Stevovic** et al: Reducing the treatment gap for mental disorders: a WPA survey, *World Psychiatry*. 2010 October; 9 (3):167-176. PMID:PMC2953637

Radovi u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazi podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju i rezime na stranom jeziku

8. **Lidija Injac Stevovic**, Tatijana Perunovic Jovanovic, Aleksandra Ražnatovic, Mental health law in Montenegro, *British Journal of Psychiatry International*, ISSN: 2056-4740 (Print), 2058-6264 (Online), Volume 13, No. 4; Novembar 2016.

9. Aleksandra Raznatovic, Vladimir Janjic, Tatijana Perunovic Jovanovic, **Lidija Injac Stevovic**, Chrono-psychophysiological characteristics of athletes, *Engrami*, ISSN:0351-2665, Volume.35, No.3-4;UDK:613.71:612.7.Jul-Decembar 2013.

Radovi objavljeni u domaćim časopisima

10. Ivan Dimitrijević, Marina Roganović, **Lidija Injac Stevović**, Branka Purlija, Sanela Kusturica, Razvoj aktivnosti na prevenciji, lečenju, edukaciji i istraživanju bolesti zavisnosti u Crnoj Gori tokom XX I XXI veka, *Medicinski zapisi*, ISSN -0419-7747, Volumen 64, No.1, Oktobar 2015.

Radovi na kongresima, simpozijumima i seminarima

Međunarodni kongresi, simpozijumi i seminari

11. **Injac Stevovic L** Vukovic O. Overcomming the impact of socioeconomic crisis on suicide rates, *Česka a Slovenska Psychiatrie*, ISSN 1212-0383, Volume 108, Suppl. 1, WPA International Congres 2012, Indexed in EMBASE/Excerpta Medica. Zonal Symposia

12. **Lidija Injac Stevović**, Željko Golubović, Sandra Ražnatović, Tatijana Perunović Jovanović. Razumijevanje suicidnog ponašanja imjere prevencije, *Makedonski medicinski pregled*, Vth Macedonian Psychiatric Congress and International Meeting, ISSN0025-1097, Volumen 83. Suppl 83; str.1-107, UDK:61+061.231=866=20, May, 2013.

13. **Stevovic IL**, Vuković O, Perunovic Jovanovic T, Ražnatović A. Comorbidity dissociative conversive disorder, depression, and epilepsy: a case report, *Psychoterapy and Psychosomatics, Psychosomatic Assesment and Integrative Care*, 22nd World Congress on Psychosomatic Medicine, ISSN 0033-3190, ISBN 978-3-318-02513-2, online e-ISSN 1423-0348, Volumen 82, Suppl.1; 1-134, Lisboa, September, 2013.

14. N. Duborija Kovacevic, **L. Injac Stevovic**, I Cizmovic and B. Asanin, Outpatient use of antidepressants

and the incidence of suicide in Montenegro 2000-2015: Are we going in optimistic directions?, *Clinical Therapeutics*, ISSN 0149-2910, Volume 38. The International Peer-Reviewed Journal of Drug Therapy, Abstract presented at the European Association for Clinical Pharmacology and Therapeutics Focus Meeting in partnership with The Croatian Society for Clinical Pharmacology and Therapeutics, Croatia, Opatija, October, 2016.

15. **Lidija Injac Stevovic**, Anela Purisic, Suicide risk among heroin users in Montenegro, *Ovisnosti-Ovisnosti-Zavisnosti-SEEA Addictions*, 8th Adriatic Drug Addiction Conference, ISBN 978-961-93977-3-2, Vol.17.Suppl.2; 16 th SEEAnet Symposium on Addictive Behaviors, Budva, Montenegro, October, 2017, oral presentation.

16. Anela Purisic, Zeljko Golubovic, **Lidija Injac Stevovic**, Patients on Buprenorfine Maintenance in Montenegro, *Ovisnosti-Ovisnosti-Zavisnosti-SEEA Addictions*, 8th Adriatic Drug Addiction Conference, ISBN 978-961-93977-3-2, Vol.17.Suppl.2; 16 th SEEAnet Symposium on Addictive Behaviors, Budva, Montenegro, October, 2017.

17. Vukovic O, **L Injac Stevovic**, R Micovic, Z. Nikcevic (Montenegro). Adjunctive lamotrigine in treatment resistant trichotillomania: case report, 15428-Interactive Clinical case presentation, 20 th World Congress on Psychosomatic Medicine, ICPM, Torino, Italy 2009.

18. **Stevović Injac L.**, Vuković O., Barac Otasevic Z. Analysis of suicides committed in Podgorica during 2000-2005 period, *Eur Psychiatry* 2008, 23 (Suppl 275) 0280.

19. **Injac L**, Baković T, Vuković O. Analysis of suicides committed in Podgorica during 1995–1999 period. *Eur Psychiatry* 2000; 15(Suppl 2):359., 2000.

20. Caran N, Kastratovic Z, **Injac L**, Vukovic O. The application of the existing etiopathological concepts on an OCD case. *Eur Psychiatry*; 11(Suppl 4):364., 1996.

21. Caran N, Popovic V, Vukovic O, **Injac L**. Borderline personality disorder and psychosomatic reactions. X World Congress of psychiatry, Madrid, August, 1996.

22. Popovic V, Caran N, **Injac L**. Post traumatic stress disorder clinical manifestations and treatment. *European Psychiatry*, Volume 11, Supplement 4, Pages 373s-374s, 1996.

Domaći kongresi, simpozijumi i seminari

23. **Injac Stevovic L**, Vujisić S, Perunović Jovanović T, Vodopić S, Psihoneuroimunološki procesi i stres, *Medicinski zapisi*, ISSN-0419-7747, Volumen 62, Supplement 1, October 2013.

24. Perunović Jovanović T, **Injac Stevovic L**, Ražnatović A, Kalač S, Brajković I, Disfunkcionalna porodica-uticaj na formiranje socijalno neadaptirane ličnosti-prikaz slučaja, *Medicinski zapisi*, ISSN - 0419-7747, Volumen 62 Supplement 1, October 2013.

25. Ražnatović A, Djuranović A, Perunović Jovanović T, **Injac Stevovic L**, Uticaj stresogene situacije na nastanak velike farmakorezistentne depresije: prikaz slučaja, *Medicinski zapisi*, ISSN -0419-7747, Volumen 64, Broj 1, October 2015.

26. **Injac Stevovic L**, Rosandić H, Perunović Jovanović T, Ražnatović A, Vodopić S, Vujisić S, Suicid kao javno zdravstveni problem, ocjenjivanje rizika, *Medicinski zapisi*, ISSN -0419-7747, Volumen 64, Broj 1, October 2015.

27. Rosandić H, **Injac Stevovic L**, Bajović M, Mogućnost rane detekcije psihoza, *Medicinski zapisi*, ISSN - 0419-7747, Volumen 64, Broj 1, October 2015.

28. Ražnatović A, Djuranović A, Perunović Jovanović T, **Injac Stevović L**, Uticaj stresogene situacije na nastanak velike farmakorezistentne depresije: prikaz slučaja. Medicinski zapisi. ISSN -0419-7747, Volumen 64, Broj 1, Oktobar 2015.
29. **Stevović Injac L**, Vuković O., Perunović Jovanović T., Ražnatović A, Risk factors for suicides committed in Montenegro during 2005-2008 period, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, str.49, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
30. **Stevović Injac L**, Vuković O., Perunović Jovanović T., Ražnatović A, Risk factors for suicides committed in Montenegro during 2005-2008 period, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, str.49, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
31. Perunović Jovanović T., **Stevović Injac L**, Ražnatović A., Golubović Ž., Kalač S. Generalizovana hiperhidroza-farmakoterapija, prikaz slučaja, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, str.48, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
32. Ražnatović A., Peković M., Djuranović A., Perunović Jovanović T., **Stevović Injac L**, Uloga psihijatra u timu za transplantaciju organa, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, str.41, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
33. **Stevović Injac L**, Jašović Gašić M, Vuković, O, Genetski i porodični faktori suicidnosti, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, str.36, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
34. Rosandić H **Stevović Injac L**, Poremećaj Ličnosti-Terapijski problem, dileme i izazovi, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, str.34, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
35. **Stevović Injac L**, Golubović Ž, Mastilović R, Rosandić H, Disocijativni (konverzivni) poremećaj i epilepsija: prikaz slučaja, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
36. **Stevović Injac L**, Jašović Gašić, M., Vuković O, Faktori suicidnog rizika: polne razlike, I Nacionalni Kongres Udruženja psihijatar Crne Gore sa međunarodnim učešćem, 4-7. oktobar 2012, str.9 Bečići, Crna Gora.
37. **Stevović Injac L**, Rosandić H, Vuković O., Perunović Jovanović T., Ražnatović A, Gender differences in committed suicide, Prvi Međunarodni Kongres Bolničke psihijatrije, str.59, 15-16 decembar, Beograd, Srbija, 2011.
38. **Injac Stevović, L**, Vuković O. Uticaj stigme na suicid u Crnoj Gori, Engrami, Volume 33, 2011.
39. **Injac Stevović, L**, Vuković, O., Golubović, Ž., Perunović Jovanović, T., Ražnatović, A. Socijalni faktori u etiologiji suicida, Odvisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.
40. **Injac Stevović, L**, Vuković, O., Perunović Jovanović, T., Ražnatović, A. Uloga ljekara opšte medicine u liječenju depresije sa suicidalnim rizikom, Odvisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.
41. **Injac Stevović, L**, Peković, M., Ražnatović, A., Perunović Jovanović, T., Vuković, O. Samoubistvo u teoriji psihoanalize, Odvisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.
42. **Injac Stevović, L**, Ražnatović, A., Mastilović, R., Barac Otašević, Z., Perunović Jovanović, T. Samoubistvo i alkoholizam, Odvisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.
43. Ražnatović, A., Perunović Jovanović, T., Barac Otašević, Z., **Injac Stevović, L**, Djuranović, A. Ciklotimija kao poremećaj cirkadijalnog ritma, Odvisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.
44. Perunović Jovanović, T., **Injac Stevović, L**, Gazivoda, V., Ražnatović, A., Pavličić, N. Socijalni Akutna psihotična reakcija-Dijagnostičke dileme: Prikaz slučaja (Acc. psihotična reakcija uzrokovana subarahnoidalnim krvarenjem, Odvisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.

45. Perunović Jovanović, T., Vujisić, S., Ražnatović, A., **Injac, L.**, Kalač, S. Komorbiditet depresije i epilepsije-prikaz slučaja, Zbornik Sažetaka, II Hrvatski Kongres Socijalne Psihijatrije u Zajednici s međunarodnim sudjelovanjem, Split, 2009
46. Ražnatović, A., **Injac Stevović, L.**, Perunović Jovanović, T., Djuranović, A. Uticaj socijalnih faktora na pojavu akutne psihotične reakcije-prikaz slučaja, Zbornik Sažetaka, II Hrvatski Kongres Socijalne Psihijatrije u Zajednici s međunarodnim sudjelovanjem, Split, 2009
47. Perunović Jovanović, T., Ražnatović, A., Kalač, S., **Injac Stevović, L.** PMDD često neprepoznat entitet, Ovisnosti, Ovisnosti, Zavisnosti, SEEA Addictions, Vol X, Supl 2, 2009.
48. **Stevovic Injac, L.**, Vuković, O., Tadic, N., Micovic, R., Nikcevic, Z. Metoda Psihološke autopsije, XI ECNP i XIII Kongres psihijataru Srbije, Beograd, 2008.
49. **Stevović-Injac L.**, Vuković-Simić O, Simić S. Epidemiološka kretanja izvršenih samoubistava u Crnoj Gori. Zbornik radova 12 Kongres psihijataru Srbije i Crne Gore, Herceg Novi, 2004.
50. **Stevović-Injac L.**, Vuković-Simić O, Simić S. Komparativna analiza izvršenih samoubistava u Podgorici u periodu od 2000-2004 u odnosu na period 1996-1999. godine – sociopsihološki aspekt, 12 Kongres psihijataru Srbije i Crne Gore, Herceg Novi, 2004.
51. Simić S, **Stevović-Injac L.**, Vuković-Simić O. Pojam društvene normalnosti - dileme savremene psihijatrije. Zbornik radova 12 Kongres psihijataru Srbije i Crne Gore, Herceg Novi, 2004.
52. Baković T, **Injac Stevović L.** Mehanizam dejstva elektrokonvulzivne terapije. Zbornik radova. 12 Kongres psihijataru Srbije i Crne Gore, Herceg Novi, 2004.
53. **Injac, L.** Analiza izvršenih samoubistava u Podgorici u periodu 1996-1999. Zbornik rezimea XI Kongres psihijataru Jugoslavije, Vrnjačka Banja, 2000.

Izvod u zborniku nacionalnog skupa

54. **Injac Stevović, L.**, Vuković, O., Golubović, Ž. Uloga ljekara opšte medicine u liječenju depresije, Supplement 1, Medicinski Zapisi, XIII Kongres društva ljekara Crne Gore sa međunarodnim učešćem, 2009.
55. Golubović, Ž., Barac Otašević, Z., **Injac Stevović, L.**, Kalač, S. Neželjeni efekti antipsihotične terapije kod shizofrenih pacijenata, Medicinski Zapisi, Supplement 1, XIII Kongres društva ljekara Crne Gore sa međunarodnim učešćem, 2009.
56. **Injac Stevović, L.**, Milošević, B., Tadić, N., Marković, Lj., Strugar, R., Jokić, D., Hrapović, M., Kaludjerović, B., Vukićević, V., Injac, O. Praćenje učestalosti obolijevanja medju pripadnicima uprave policije Crne Gore, Medicinski Zapisi, Supplement 1, XIII Kongres društva ljekara Crne Gore sa međunarodnim učešćem, 2009.

Uvodno, objavljeno plenarno predavanje Na sastancima sa međunarodnim učesnicima

57. **Injac Stevovic L.**, Jašović Gašić M, Vuković O, Plenarno predavanje, Faktori suicidnog rizika: polne razlike, 1 st Congress of Montenegrin Psychiatric Association, Congress of Montenegrin Association, of Cognitive behavioral Therapy, 4th Congress of Serbian Association of Cognitive

behavioral therapist with International Participation, Budva, Montenegro, October 2012. Knjiga sažetaka

58. Lidija Injac Stevovic, Predavač po pozivu: Faktori suicidnog rizika: od nauke do prakse, XIII Psihijatrijski dani Bosne i Hercegovine, ko-sponzorisan od Svjetske psihijatrijske Asocijacije, pod patronatom Evropske psihijatrijske asocijacije, Mostar Novembar 2014.

59. Lidija Injac Stevovic, Predavač po pozivu: Assessment and Management of Suicide Risk-Our Experience, IV Congress of Psychiatry of Bosnia and Hercegovina, under the auspices EPA, November 2017.

60. Lidija Injac Stevovic, Predavač po pozivu: Tutorijal: Suicid i Epilepsija, 17. Epileptološka Škola, "Koje je pravo vrijeme za odluke u kliničkom vođenju bolesnika sa epilepsijom?", Kotor, Crna Gora, 2015.

Na sastancima sa domaćim učesnicima

61. Lidija Injac Stevovic, Ocjenjivanje faktora suicidnog rizika-primjena u praksi, Kontinuirana medicinska edukacija po programu i kalendaru Ministarstva zdravlja za 2016.g. U Podgorici, Bijelom Polju i Baru, 2016.

62. Lidija Injac Stevovic, Depresija, bolest sa hiljadu lica, within a project "Beyond exclusion-effective rights for mental health patients", supported by the European Union, Kotor, Specijalna Bolnica za Psihijatriju, Dobrota, Kotor, 2016

Radovi sa međunarodnih naučnih kongresa koji se nalaze u knjizi sažetaka

63. Injac Stevovic L, Vuković O, Perunovic Jovanovic T, Ražnatović A, Mastilovic Cukovic R. Analysis of suicides committed in Montenegro during 2005-2009 period, XVI WPA Congress of Psychiatry, Abstracts Book, Volume 6, Topic 73. P463-465, Suicide and Psychiatric Emergencies, Spain, 2014, www.wpamadrid2014.com.

64. T. Perunovic Jovanovic, L. Injac Stevovic, A. Ražnatović, S. Kalac Difficulties in the diagnosis of dementia: case report, XVI WPA Congress of Psychiatry, Abstracts Book, Volume 2, Topic 9, Dementia, Delirium and Related Cognitive Disorders, Madrid, Spain, 2014, www.wpamadrid2014.com.

65. Konstantinos N. Fountoulakis, Wolfram Kawohl, Pavlos N. Theodorakis, Ad J. F. M. Kerkhof, Alvydas, Navickas, Cyril Höschl, Dusica Lecic-Tosevski, Eliot Sorel, Elmars Rancans, Eva Palova, Georg Juckel, Goran Isacson, Helena Korosec Jagodic, Ileana Botezat-Antonescu, Ingeborg Warnke, Janusz Rybakowski, Jean Michel Azorin, John Cookson, John Waddington, Peter Pregelj, Koen Demyttenaere, Luchezar G. Hranov, Lidija Injac Stevovic, Lucas Pezawas, Marc Adida, Maria Luisa Figuera, Maurizio Pompili, Miro Jakovljevic, Monica Vichi, Giulio Perugi, Ole Andrasen, Olivera Vukovic, Paraskevi Mavrogiorgou, Peeter Varnik, Per Bech, Peter Doms, Petr Winkler, Raimo K. R. Salokangas, Tiina From, Vita Danileviciute, Xenia Gonda, Zoltan Rihmer, Jonas Forsman Benhalima, Anne Grady, Anne Katrine, Kloster Leadholm, Susan Soendergaard, Carlos Nordt and Juan Lopez-Ibor, Results of the Lopez-Ibor Foundation initiative on the possible relationship of suicide rates with economic variables in Europe during 2000-2011, International Society of Neurobiology & Psychopharmacology, 4th International Congress on Neurobiology, Psychopharmacology & Treatment Guidance, WPA May 2015, Abstracts Book, www.psychiatry.gr.

66. K. N. Fountoulakis, I. Chatzikosta, K. Pasiadis, P. Zanis, W. Kawohl, Ad J. F. M. Kerkhof, A. Navickas, C. Höschl, D. Lecic-Tosevski, E. Sorel, E. Rancans, E. Palova, G. Juckel, G. Isacson, H. Korosec Jagodic, I. Botezat-Antonescu, J. Rybakowski, J. M. Azorin, J. Cookson, J. Waddington, P. Pregelj, K. Demyttenaere,

LG. Hranov, **L I Stevovic**, L Pezawas, M Adida, M L Figuera, M Jakovljević, M Vichi, G Perugi, OA. Andreassen, O Vukovic, P Mavrogiorgou, P Varnik, P Dome, P Winkler, R K. R. Salokangas, T From, V Danileviciute, X Gonda, Z Rihmer, J Forsman, A Grady, T Hyphantis, I Dieset, S Soendergaard, M Pompili and P Bech. Relationship of suicide rates with climate and economic variables in Europe during 2000–2012, International Society of Neurobiology & Psychopharmacology, 5th International Congress on Neurobiology, Psychopharmacology & Treatment Guidance, WPA May 2017, Abstracts Book, www.psychiatry.gr.

67. Rosandić H, **Injac Stevovic L**, Poremećaj ličnosti, -Terapijski problemi, dileme izazovi, Nacionalni Kongres Udruženja Psihijatar Crne Gore sa Medjunarodnim učešćem, Budva, Montenegro, Octobar, 2012. Knjiga sažetaka.
68. Perunović Jovanović T, **Injac Stevovic L**, Ražnatović A, Golubović Ž, Kalač S, Generalizovana hiperhidroza, farmakoterapija, prikaz slučaja, Nacionalni Kongres Udruženja Psihijatar Crne Gore sa Medjunarodnim učešćem, Budva, Montenegro, Octobar, 2012. Knjiga sažetaka.
69. **Injac Stevovic L**, Vuković O, Perunović Jovanović T, Ražnatović A, Risk Factors for suicide committed in Montenegro during 2005-2008 period, 1 st Congress of Montenegrin Psychiatric Association, Congress of Montenegrin Association, of Cognitive behavioral Therapy, 4th Congress of Serbian Association of Cognitive behavioral therapist with International Participation, Budva, Montenegro, Octobar 2012. Knjiga sažetaka.

Usmene prezentacije na sastancima sa medjunarodnim učesnicima

70. **Injac Stevovic L**, Golubović Ž, Mastilović R, Rosandić H, Disocijativni (konverzivni) poremećaj i epilepsija: prikaz slučaja, Nacionalni Kongres Udruženja Psihijatar Crne Gore sa Medjunarodnim učešćem, Budva, Montenegro, Octobar 2012. Knjiga sažetaka .
71. **Injac Stevovic L**, Jašović Gašić M, Vuković O, Genetski i porodični faktori suicidnosti, I. Nacionalni Kongres Udruženja Psihijatar Crne Gore sa Medjunarodnim učešćem, Budva, Montenegro, Octobar, 2012. Knjiga sažetaka.

Recenziranje

Radova koji se nalaze u medjunarodnim bazama podataka

72. Ref: PSY 2018 272, Title Double screening for dual disorder-Alcoholism and depression, Journal: Psychiatry Research.

73. PSYCHIATRIA DANUBINA, Ms No. : 696, Reviewer : 170

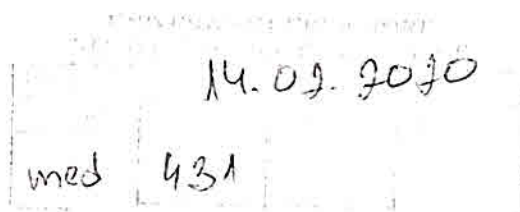
Univerzitet Crne Gore

adresa / address: Cetinjska br. 7
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: 00382 20 414 255
fax: 00382 20 414 230
mail: rektorat@ucg.ac.me
web: www.ucg.ac.me

University of Montenegro

Broj: Pol. 03-1124

Datum: 10.02.2020

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 10.02.2020. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Nataša Duborija Kovačević bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za **oblast Farmakološka grupa medicinskih predmeta**, na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na neodređeno vrijeme.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof. dr Danilo Nikolić, rektor

NATAŠA DUBORIJA-KOVAČEVIĆ, dr med., dr med. sci.
Redovni profesor Farmakologije i Kliničke farmakologije

CURRICULUM VITAE

Adresa: Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore
Katedra za farmakologiju i kliničku farmakologiju
Naselje Kruševac bb
81000 Podgorica
Crna Gora
Tel.: ++ 382 20 412225 Mob. Tel.: ++ 382 67 227887
Faks. br.: ++ 382 20 243842
e-mail: duborijan@ucg.ac.me

Datum i mjesto rođenja: 10. oktobar 1973., Bijelo Polje, Crna Gora

Obrazovanje:

- **Doktor nauka (2008)** (Naučna oblast: Medicina,
Naučna disciplina: Klinička farmakologija)
Medicinski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija
Doktorska disertacija: "Farmakoterapijske mogućnosti u liječenju
benigne hiperplazije prostate: eksperimentalni i klinički aspekt" (Mentor doc. dr sci. Zdenko Tomić)
- **Magistar nauka (2003)** (Naučna oblast: Medicina
Naučna disciplina: Klinička farmakologija i terapija)
Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija
Magistarski rad: "Analiza vanbolničke upotrebe lijekova u Crnoj
Gori" (Mentor: Prof. dr. sci. Tomislav Kažić)
- **Doktor medicine (1999)**
Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija (prosječna
ocjena: 9,63/10)
- **Osnovne studije medicine (1992-1999)**
Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija
- **Gimnazija „Slobodan Škerović“ (1988-1992), Podgorica**
- **Osnovna škola „Branko Božović“ (1980-1988), Podgorica**

Radno iskustvo:

- **2020 - Redovni profesor (šef katedre)**
Katedra za farmakologiju i kliničku farmakologiju, Medicinski fakultet Univerziteta Crne
Gore, Podgorica
- **2015 - 2020 Vanredni profesor (šef katedre)**

Katedra za farmakologiju i kliničku farmakologiju, Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore, Podgorica

- **2009 - 2015 Docent (šef katedre)**
Katedra za farmakologiju i kliničku farmakologiju, Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore, Podgorica
- **2000 - 2009 Saradnik na nastavi**
Katedra za farmakologiju i kliničku farmakologiju, Medicinski fakultet Univerziteta Crne Gore, Podgorica
- **1999-2000 Pripravnički staž za doktora medicine**
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu

Stipendije, nagrade, priznanja:

- EACPT (European Association for Clinical Pharmacology and Therapeutics) stipendija za učešće na EACPT Focus Meeting-u 2016, Opatija, Hrvatska, 6-9 oktobra 2016.
- Stipendija Federacije evropskih toksikologa i evropskih toksikoloških društava (EUROTOX) za učešće na 8. Kongresu jugoistočne Europe o metabolizmu i toksičnosti ksenobiotika (XEMET 2010), Solun, Grčka, 1-5 oktobra 2010.
- EACPT stipendija za učešće na 9. kongresu Evropskog udruženja za kliničku farmakologiju i terapiju, Edinburgh, Scotland, 12-16 marta 2009.
- Nominacija za najbolju prezentaciju postera "FINALIST POSTER AWARD" za rad pod nazivom „Je li propisivanje antibiotika za najčešće infekcije u primarnoj zdravstvenoj zaštiti racionalno ili ne? ", 9. godišnji Evropski kongres međunarodnog društva farmakoeonomije i istraživanja ishoda (ISPOR), 28-31 oktobar 2006, Kopenhagen, Danska
- Nominacija za najbolju prezentaciju dana za istraživanje pod nazivom „Troškovi farmakološkog liječenja esencijalne hipertenzije u Crnoj Gori: Može li biti jeftinije? ", VIII konferencija Evropskog udruženja za kliničku farmakologiju i terapiju (EACPT), 28.08. 01.09.2007., Amsterdam, Holandija
- EACPT stipendija za učešće na 7. kongresu EACPT-a u Poznanu, Poljska, 2005
- Stipendija EACPT za učešće u Četvrtoj evropskoj ljetnjoj školi za kliničku farmakologiju i terapiju, Vršac, Srbija, 16-20 septembar 2006. godine.
- EACPT stipendija za učešće na 8. kongresu EACPT-a u Amsterdamu, Holandija, 28.avgust-01. septembar 2007.
- stipendija World University Service Austria (WUS-Austrija) za učešće na 18. Evropskoj radionici o metabolizmu lijekova u Valensiji, Španija, 16-20 septembar 2002. (AMG br. 37/02)
- *Individual mobility grant (IMG)* Evropske komisije za obrazovanje i kulturu (TEMPUS) za učešće na Kongresu Evropskog društva za hipertenziju, Milano, Italija, 2003. (Finansijski sporazum br. IMG03-FRM1001)
- Stipendija Vlade Crne Gore za talentovane studente (1993-1999)
- Diploma " Luča " (1992)

Dodatni profesionalni angažman:

- član Komisije za izdavanje dozvole za stavljanje lijeka u promet u Crnogorskoj Agenciji za lijekove i medicinska sredstva (CALIMS) (2009 -)
- eksterni ekspert Crnogorske Agencije za lijekove i medicinska sredstva (CALIMS) za procjenu farmakološke i toksikološke dokumentacije u postupku izdavanja dozvola za stavljanje lijeka u promet (2009 -)
- član Nacionalne interdisciplinarnе komisije za kontrolu rezistencije na antibiotike (NIKRA) i učesnik u izradi Nacionalnog programa za kontrolu rezistencije na antibiotike za razdoblje 2012 - 2016 (2012 -2017)
- član Komisije za izradu Liste lijekova koji se izdaju na ljekarski recept koje refundira Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, koju je formiralo Ministarstvo zdravlja Crne Gore (2015 - 2016)
- član Odbora za unaprjeđenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore (2017 -)
- član Odbora za monitoring master studija na Univerzitetu Crne Gore (2017 -)
- nacionalni ekspert Savjeta Evrope za akademski integritet (Horizontalna akcija EU / Savjet Evrope „Kvalitetno obrazovanje za sve" u Crnoj Gori, Lot 1: Jačanje kapaciteta visokoškolskih ustanova u Crnoj Gori u promovisanju etičkih vrijednosti i očuvanju akademskog integriteta) (2020 -)

Recenzentska aktivnost

(April 2019 -) Recenzent međunarodnog časopisa *Frontiers in Pharmacology (Section of Pharmaceutical Medicine and Outcomes Research)*, 25/232 (Q1), IF:3,845, ISSN: 1663-9812

Međunarodni strukturni i naučnoistraživački projekti:

- **Edukator** u projektu *Montenegro Health System Improvement*. (Contract No: SAM-MHSIP-3918 YF-CS-IC-05-B16.5-D-20 signed on September 28, 2006) (2006-2011)
- **Koordinator mobilnosti** u TEMPUS projektu JEP-40106-2005 "Reform of Curriculum Content to Undergraduate Medical Education at University of Montenegro" (2006-2009, budžet u iznosu od 390000 EUR)
- **Mobility coordinator** in project "Erasmus Mundus/Western Balkans (ERAWEB II)" (2013-2017)
- **Koordinator istraživanja za Klinički centar Crne Gore** u projektu "Global Point Prevalence Survey of Antimicrobial Consumption and Resistance (GLOBAL-PPS)" (Vodeći istraživači: Herman Goossens, University Hospital of Antwerp, Belgium i Dilip Nathwani, Ninewells Hospital and Medical School, Dundee, Scotland) (2014- 2015)
- **Učesnik** u projektu CCNURCA: 544169-TEMPUS-1-2013-1-BE-TEMPUS-JPCR: „Competency based Curriculum Reform in Nursing and Caring in Western Balkan Universities" (2013-2016)
- **Koordinator istraživanja za Crnu Goru** u projektu "Global Point Prevalence Survey of Antimicrobial Consumption and Resistance (GLOBAL-PPS)" (Vodeći istraživači: Herman Goossens, University Hospital of Antwerp, Belgium i Dilip Nathwani, Ninewells Hospital and Medical School, Dundee, Scotland) (2017)
- **Član Upravnog odbora i istraživač** u međunarodnom naučnoistraživačkom projektu COST ACTION 15105: "European Medicines Shortages Research Network - addressing supply problems to patients (Medicines Shortages)" (Action Chair: Tomasz Bochenek, Jagellonian University, Institute for Public Health, Cracow, Poland) (2016-2020)
- **Nacionalni ekspert za akademski integritet** u projektu EU/Council of Europe Horizontal facility action "Quality education for all" in Montenegro, Lot 1: Strengthen capacities of HEIs in Montenegro to promote ethical values and safeguard academic integrity) (2020 -)

Bilateralni naučnoistraživački projekti:

- **Aktivni istraživač** u projektu "Comparative study of the impact of poverty on malnutrition and obesity, nutritional and lifestyle habits in school children in Podgorica and Osijek" (CROMONT) (2016-2017)

Nacionalni naučnoistraživački projekti:

- **Rukovodilac nacionalnog inovativnog projekta** "Nestašice lijekova u Crnoj Gori kao dio kompleksnog globalnog problema – dinamika, uzroci i moguća rješenja (Drug – Short –Mont)" , Ministarstvo nauke Crne Gore, (2018-2019)
- **Aktivni istraživač** u projektu „Investigation of obesity and poverty in children in Montenegro – clinical, patophysiological, biochemical and preventive aspects" (2012-2014)
- **Aktivni istraživač** u projektu „Mladi naučnici i etika u XXI vijeku". Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Centar mladih naučnika (2013).

Članstvo u naučnim i stručnim udruženjima:

- Evropsko udruženje za kliničku farmakologiju i terapiju (EACPT)
- Srpsko farmakološko društvo
- Centar mladih naučnika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (do navršene 40. godine)
- Udruženje ljekara Crne Gore

Vještine:

- Odlične komunikacione, liderske i organizacione vještine stečene kroz dugogodišnji pedagoški rad, realizaciju nacionalnih i međunarodnih projekata i stručno angažovanje
- Značajno iskustvo i prepoznat uspjeh u domaćim i međunarodnim naučnim i strukturnim projektima
- Odlične pedagoške i mentorske vještine, uključujući analizu, sintezu, različite vrste izlaganja, raspravu, odgovaranje na pitanje, ispitivanje
- PC (Microsoft Office)
- Engleski (tečno)

Lični status: Udata, dvoje djece

PROF. DR NATAŠA DUBORIJA-KOVAČEVIĆ
IN EXTENSO RADOVI INDEKSIRANI U BAZAMA SCI, SCI Exp i CC:

1. **Duborija-Kovačević N, Tomić Z.** *Did a reform strategy in drug management improve doctors' prescribing habits in Montenegro: the example for the cardiovascular drugs.* Vojnosanit Pregl 2006 May;63(5): 451-6.
2. **Duborija-Kovačević N.** *The outpatient use of beta lactam antibiotics in Montenegro before the introduction of new reform strategy on drug market.* Srp Arh Celok Lek 2006;134(5-6):224-8.
3. **Duborija-Kovačević N, Jakovljević V, Sabo A, Tomić Z.** *Anti-nociceptive and anti-inflammatory properties of 5 alpha-reductase inhibitor finasteride in experimental animals.* Eur J Drug Metab Pharmacokinet. 2008 Jul-Sep;33(3):181-6.
4. **Duborija-Kovacevic N, Jakovljevic V, Sabo A, Tomic Z, Pajovic B, Perovic D.** *Tolerability and Toxicity o Lipidosterolic Extract of American Dwarf Palm Serenoa Repens in Wistar Rats: Well-known Extract, New Insight.* Eur Rev Medical Pharmacol Sci 2011; 15(11):1311-7.
5. **Duborija-Kovacevic N, Martinovic M.** *Evaluation of pharmacotherapy of obstructive airway diseases in the Montenegrin outpatient care: comparison with two Scandinavian countries.* Multidiscip Respir Med 2012;7:12.
6. Potpara Z, **Duborija-Kovačević N (vodeći autor).** *Effects of the peloid cream from the Montenegrin adriatic coast on skin humidity, transepidermal water loss and erythema index, examined with skin bioengineering in vivo methods.* Farmacia 2012;60(4):p.524-34.
7. Martinovic M, Belojevic G, Evans GW, Asanin B, Lausevic D, **Duborija-Kovacevic N, Samardzic M, Jaksic M, Pantovic S.** *Blood pressure among rural Montenegrin children in relation to poverty and gender.* Eur J Pub Health 2014;24(3):385-9.
8. Radnic B, Radojevic N, Vucinic J and **Duborija-Kovacevic N (vodeći autor).** *The association between pro-arrhythmic agents and aortic stenosis in young adults: is it sufficient to clarify the sudden unexpected deaths?* Cardiology in the Young 2016; Page 1-7.
9. **Duborija-Kovacevic N, Shavrina K.** *New findings on the pharmacodynamic actions of olive oil: our contribution to better evidence about its remedial properties.* Progress in Nutrition (accepted for publication in November 2016, in press).
10. Potpara Z, **Duborija-Kovačević N.** *Effects of the peloid cream from the Montenegrin adriatic coast on skin humidity, transepidermal water loss and erythema index, examined with skin bioengineering in vivo methods.* Farmacia 2012;60(4):p.524-34.
11. Versporten, A., Zarb, P., Caniaux, I., ... , **Duborija-Kovačević , N.,** et al. (2018), *Antimicrobial consumption and resistance in adult hospital inpatients in 53 countries: results of an internet-based global point prevalence survey,* The Lancet global health, 6(6), pp.e619-e629.
12. Bochenek, T., Abilova, V., Alkan, A.,..., **Duborija-Kovačević, N.,** et al. (2018), *Systemic measures and legislative and organizational frameworks aimed at preventing or mitigating drug shortages in 28 European and Western Asian countries,* Frontiers in pharmacology, 8, p.942.
13. **Duborija-Kovačević, N.,** Martinović, M., Belojević, G., Laušević, D., Ašanin, B. (2019) *Maternal education, health profession and cigarette smoking are decisive factors for self-medication in children by parents,* Acta Pharmaceutica, Published online July 8, 2019 pp:1-7.
14. **Duborija-Kovacevic, N., & Tomic, Z.** (2019). *Kidney, skeletal muscle and myocardium as potential target sites of Pygeum africanum toxicity in Wistar rats.* *Revista internacional de andrologia, 17(1),* 8-14.
15. N Miljković, B Godman, M Kovačević, ..., **N Duborija-Kovacevic,** T Bochenek, I Huys, B Miljković *Prospective Risk Assessment of Medicine Shortages in Europe and Israel; Findings and Implications,* Front. Pharmacol., 26 March 2020
16. Banjari I, Martinovic M, Belojevic G, Asanin B, **Duborija-Kovacevic N,** et al. *Poverty and other correlates of obesity and underweight among 7-year-olds from Croatia and Montenegro.* Public Health, Vol 182, Maj 2020, pp.64-69.

Na osnovu člana 165 stava 1 Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list RCG", broj 60/03.), člana 115 stava 2 Zakona o visokom obrazovanju ("Službeni list CG", broj 44/14.) i službene evidencije, a po zahtjevu studenta Petrović Dragan Milena, izdaje se

UVJERENJE O POLOŽENIM ISPITIMA

Student **Petrović Dragan Milena**, rođena 23-07-1991 godine u mjestu **Cetinje**, opština **Cetinje**, Republika Crna Gora, upisana je studijske 2018/2019 godine, u I godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **doktorske akademske studije**, studijski program **MEDICINA**, koji realizuje **MEDICINSKI FAKULTET - Podgorica** Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

Student je položio ispite iz sljedećih predmeta:

Redni broj	Semestar	Naziv predmeta	Ocjena	Uspjeh	Broj ECTS kredita
1.	1	BIOSTATISTIKA	"A"	(odličan)	10.00
2.	1	MEDICINSKA INFORMATIKA	"B"	(vrlodobar)	10.00
3.	1	METODOLOGIJA NAUČNOG ISTRAŽIVANJA	"A"	(odličan)	10.00
4.	2	OSNOVI ČELIJSKE BIOLOGIJE	"A"	(odličan)	5.00
5.	2	OSNOVI MOLEKULARNE GENETIKE	"B"	(vrlodobar)	5.00

Zaključno sa rednim brojem 5.

Ostvareni uspjeh u toku dosadašnjih studija je:

- srednja ocjena položenih ispita "A" (9.63)
- ukupan broj osvojenih ECTS kredita 40.00 ili 66.67%
- indeks uspjeha 6.42.

Uvjerenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično)

Broj:
Podgorica, 17.06.2020 godine

ASEKRETAR
Radulica